

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών
— ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1837 —

Π.Μ.Σ. Ποινικών Επιστημών

Ειδίκευση : Ποινικό Δίκαιο – Ποινική Δικονομία

Ακαδημαϊκό έτος 2023-2024

*Ποινική Δικονομία και ΕΣΔΑ -
Θέματα Ευρωπαϊκού Ποινικού Δικονομικού Δικαίου*

Διδάσκοντες: Αριστομένης Τζαννετής, Αναπληρωτής Καθηγητής
Αλέξανδρος Δημάκης, Επίκουρος Καθηγητής

Επιβλεπόν Καθηγητής: Αριστομένης Τζαννετής

**Η προστασία των ενωσιακών θεμελιωδών
δικαιωμάτων του εκζητουμένου εντός του
μηχανισμού ΕΕΣ υπό το πρίσμα της νομολογίας του
ΔΕΕ (Β' Μέρος)**

Δήμητρα-Νίκη Φούτση

Αθήνα, Ιούνιος 2024

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

I. Εισαγωγή.....	3
II. Η παραβίαση της αρχής της δίκαιης δίκης ως λόγος μη εκτέλεσης ΕΕΣ	4
1. Εισαγωγή στην προβληματική	4
2. Η απόφαση <i>LM</i>	6
3. Απόφαση <i>L&P /Openbaar Ministerie I</i>	16
4. Η απόφαση <i>X&Y/ Openbaar Ministerie II</i>	18
5. Η απόφαση <i>Puig Gordi</i>	21
6. Καταληκτικές παρατηρήσεις	24
III. Η απαγόρευση διακρίσεων λόγω ιθαγένειας.....	25
1.Η ισοδύναμη προστασία ημεδαπών και μόνιμων κατοίκων του Κράτους εκτέλεσης του ΕΕΣ.....	26
1.1. Η απόφαση <i>Kozlowski</i>	26
1.2. Η απόφαση <i>Wolzenburg</i>	27
1.3. Η απόφαση <i>Lopes da Silva Jorge</i>	28
1.4. Η ελληνική ρύθμιση υπό το φως της νομολογίας του ΔΕΕ.....	28
1.5. Η απόφαση <i>O.G.</i>	29
2. Η προτεραιοποίηση του μηχανισμού παράδοσης μέσω του ΕΕΣ πολιτών της Ένωσης έναντι της ικανοποίησης αίτησης έκδοσης αυτών σε τρίτη χώρα	31
2.1. Η απόφαση <i>Petruhhin</i>	31
2.2. Η απόφαση <i>Pisciotti</i>	33
2.3. Η απόφαση <i>Raugevicius</i>	34
2.4. Η απόφαση <i>I.N.</i>	35
2.5. Η αξιολόγηση της νομολογίας <i>Petruhhin</i>	35
2.6. Η απόφαση <i>BY(v.Generalstaatsanwaltschaft Berlin)</i>	37
2.7. Η εφαρμογή της νομολογίας <i>Petruhhin</i> σε πρακτικό επίπεδο	39
IV. Συμπεράσματα – Καταληκτικές Παρατηρήσεις.....	40
V. Βιβλιογραφία – Αρθρογραφία.....	41

I. Εισαγωγή

Στο πλαίσιο της παρούσης εργασίας¹ επιχειρείται η εξέταση του επιπέδου προστασίας των επιμέρους ενωσιακών θεμελιωδών δικαιωμάτων του εκζητουμένου εντός του μηχανισμού ΕΕΣ, όπως αυτό έχει διαμορφωθεί από τη νομολογία του ΔΕΕ. Το πρώτον, αναλύεται η εν εξελίξει νομολογιακή διάπλαση της παραβίασης της αρχής της δίκαιης υπό την έκφανση του δικαιώματος σε ανεξάρτητο δικαστήριο (άρ. 47 ΧΘΔΕΕ) ως λόγος άρνησης εκτέλεσης του ΕΕΣ, η οποία – κατά κύριο λόγο – αποτέλεσε την (αναγκαία) απάντηση του ΔΕΕ στην όλως εντεινόμενη κρίση του κράτους δικαίου στην Πολωνία. Σε δεύτερο στάδιο, χαρτογραφούνται οι δύο πλέον σύγχρονες νομολογιακές τάσεις, που άπτονται της προστασίας του δικαιώματος του εκζητουμένου στην μη διακριτική μεταχείριση τού λόγω ιθαγένειας (άρ. 18 ΣΛΕΕ) εντός του μηχανισμού ΕΕΣ. Η απογόρευση διακρίσεων λόγω ιθαγένειας έχει λειτουργήσει, αφενός ως θεμέλιο της αξίωσης ίσης μεταχείρισης ημεδαπών και αλλοδαπών υπηκόων Κράτους Μέλους, κατά την ενσωμάτωση στην εθνική νομοθεσία των Κρατών Μελών του προβλεπόμενου στο άρ. 4 παρ. 6 ΑπΠλ², δυννητικού λόγου μη εκτέλεσης του ΕΕΣ. Αφετέρου, ως δικαιοπολιτικός λόγος της επαύξησης της έννομης θέσης του εκζητουμένου πολίτη της Ένωσης μέσω της προτεραιοποίησης του μηχανισμού ΕΕΣ έναντι της ικανοποίησης αιτήματος έκδοσης από τρίτο (μη μέλος της Ένωσης) Κράτος.

Από την ως άνω ανάλυση σκοπείται να εξαχθούν κρίσιμα συμπεράσματα σχετικά με τα χαρακτηριστικά της προσπάθειας του ΔΕΕ να εξισοροπήσει μεταξύ της διασφάλισης της αποτελεσματικότητας του μηχανισμού ΕΕΣ, η οποία εγγυάται την επίτευξη του σκοπού αποτροπής της ατιμωρησίας εντός του ενωσιακού χώρου και του προσδιορισμού ενός επαρκούς πύχου προστασίας των ενωσιακών θεμελιωδών δικαιωμάτων του εκζητουμένου.

---

¹ Η οποία πρέπει να ιδωθεί ως συνέχεια του εκπονηθέντος από την κα. Κρητικού Α' Μέρους περί την νομολογιακή επεξεργασία της απαγόρευσης απάνθρωπης και εξευτελιστικής μεταχείρισης (άρ. 4 ΧΘΔΕΕ) ως λόγου μη εκτέλεσης του ΕΕΣ.

² ΑπΠλ 2002/584/ΔΕΥ άρ. 4 παρ. 6 «εάν το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης έχει εκδοθεί προς τον σκοπό της εκτέλεσης ποινής ή μέτρου ασφαλείας, στερητικών της ελευθερίας, όταν ο καταζητούμενος διαμένει στο κράτος μέλος εκτέλεσης, είναι υπήκοος ή κάτοικός του και αυτό το κράτος δεσμεύεται να εκτελέσει την ποινή ή το μέτρο ασφαλείας σύμφωνα με το εσωτερικό του δίκαιο». Επισημαίνεται ότι το συγκεκριμένο μέρος της παρούσης πρέπει να αναγνωσθεί ως συμπλήρωμα της ανάλυσης του ως άνω δυννητικού λόγου μη εκτέλεσης ΕΕΣ από τον κ. Κοροβέση στο σχετικό μέρος της υπό εξέταση θεματικής.

II. Η παραβίαση της αρχής της δίκαιης δίκης ως λόγος μη εκτέλεσης ΕΕΣ

1. Εισαγωγή στην προβληματική

Κατά τον *Satzger*³, η αναγνώριση περιορισμών δημοσίας τάξεως⁴ (*ordre public*) στην αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης – την πρώτη περίπτωση συγκεκριμένης εφαρμογής⁵ της οποίας σε επίπεδο ενωσιακής ποινικής συνεργασίας αποτέλεσε, εξάλλου, ο μηχανισμός ΕΕΣ, – δεν συνιστά εξαίρεση από την εν λόγω αρχή, αλλά εγγύτερο προσδιορισμό της έννοιας και της φύσης της. Καίτοι η θέση αυτή πόρρω απέχει από το να αποτελέσει κεκτημένο⁶ στο πεδίο του ΕΕΣ, επισημαίνεται, ότι η επακολουθούσα την απόφαση *Aranyosi/Căldăraru*⁷ νομολογία του ΔΕΕ, αντιμετωπίζει μεν την παραβίαση ενός έτερου θεμελιώδους ενωσιακού δικαιώματος του εκζητουμένου και πάλι ως «εξαιρετική περίπτωση»⁸, κινείται, ωστόσο, με την αναγνώριση αυτής ως λόγου μη εκτέλεσης του ΕΕΣ, προς την κατεύθυνση της διεύρυνσης της προστασίας του. Πάντως, ενώ γενικά οι «εξαιρετικές περιστάσεις» έχουν θεωρηθεί ως η ερμηνευτική όδος, δια της οποίας το τεκμήριο σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων καθίσταται μαχητό⁹, έχει υποστηριχθεί¹⁰ ότι η συναγωγή ενός τέτοιου τεκμηρίου δεν είναι μονόδρομος. Κατά την άποψη αυτή οι «εξαιρετικές περιστάσεις» θα πρέπει να εννοηθούν ως συλλογιστικός κανόνας, ο οποίος υπαγορεύει ότι οι δικαστικές αρχές εκτέλεσης οφείλουν να εκκινούν από την παραδοχή ότι

³ Βλ. *Satzger H.*, Mutual Recognition in Times of Crisis - Mutual Recognition in Crisis? An Analysis of the New Jurisprudence on the European Arrest Warrant, *EuCLR* 2018, 317 επ., 325. Βλ. *Τόγια Στ.*, Ευρωπαϊκό Ένταλμα Σύλληψης και ΔΕΕ: Επίκαιρες νομολογιακές τάσεις, σε *Η Ποινική Δικονομία της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, 2020, 240.

⁴ Με αυτήν την ορολογία αποδίδεται -μεταξύ άλλων- στη διεθνή βιβλιογραφία η ερμηνευτική διάπλαση της παραβίασης ενός θεμελιώδους ενωσιακού δικαιώματος του εκζητουμένου ως (άγραφου) λόγου άρνησης εκτέλεσης ΕΕΣ.

⁵ Σημείο 6 Προϊμίου της ΑπΠλ 2002/584/ΔΕΥ.

⁶ Η υλοποίηση της προσέγγισης αυτής θα προϋπέθετε την θέσπιση καθέ ουσιαστικής παραβίασης ενωσιακού θεμελιώδους δικαιώματος του εκζητουμένου ως αυτοτελούς – και όχι ερμηνευτικός συναγόμενου - λόγου άρνησης εκτέλεσης. Βλ. κατωτέρω για την σχετική και άλλες προτάσεις στο πλαίσιο της κριτικής της καθολικευσιμότητας στη νομολογία του ΔΕΕ του *διπλού τεστ Aranyosi* και ιδίως *Zimmerman F.*, Concerns Regarding the Rule of Law as a Ground for Non-execution of the European Arrest Warrant: Suggestions for a Reform, *EuCLR*, Vol.12, 1/2022, 24.

⁷ ΔΕΕ, απόφαση της 5.04.2016, υπόθ. *Aranyosi* (C-404/15) και υπόθ. *Căldăraru* (C-659/15 PPU) συνεκδικασθείσες.

⁸ Γνωμοδότηση 2/13 της 18.12.2014 του ΔΕΕ για την προσχώρηση της ΕΕ στην ΕΣΔΑ παρ. 192: «Ειδικότερα, τα κράτη μέλη, όταν θέτουν σε εφαρμογή το δίκαιο της Ένωσης, είναι δυνατό να υποχρεωθούν, δυνάμει του δικαίου αυτού, να εκλάβουν ως δεδομένο τον σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων από τα λοιπά κράτη μέλη, με αποτέλεσμα να μην έχουν τη δυνατότητα όχι μόνο να απαιτήσουν από κάποιο άλλο κράτος μέλος να εφαρμόσει εθνικό επίπεδο προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων υψηλότερο από το επίπεδο προστασίας που εγγυάται το δίκαιο της Ένωσης, αλλά επίσης, πλην εξαιρετικών περιπτώσεων, να ελέγχουν αν το άλλο κράτος μέλος έχει πράγματι σεβαστεί, σε μια συγκεκριμένη περίπτωση, τα θεμελιώδη δικαιώματα που κατοχυρώνει η Ένωση».

⁹ Βλ. *Τζαννετή Α.*, Η προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων του εκζητουμένου στην ενωσιακή ποινική συνεργασία, 2020, 194.

¹⁰ Έτσι Βούλγαρης Δ., *Ειδικοί Ποινικοί Νόμοι: Ευρωπαϊκό Ένταλμα Σύλληψης I επιμ.: Παύλου, Σάμιου*, 2020, ό.π.π., 33..

υφίσταται ένα ελάχιστο κοινό επίπεδο προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων σε όλα τα Κράτη Μέλη, έτσι ώστε να μην αμφισβητείται *prima facie* η αρχή της αμοιβαίας εμπιστοσύνης.

Συγκεκριμένα, το κρίσιμο ερώτημα που αναδύθηκε μετά την απόφαση *Aranjosi/Căldăraru*, συνίσταται στο εάν η παραβίαση και λοιπών - πλην του απόλυτου δικαιώματος του άρ. 4 ΧΘΔΕΕ – ενωσιακών θεμελιωδών δικαιωμάτων του εκζητουμένου μπορεί να υπαχθεί στην έννοια της «εξαιρετικής περίπτωσης» και ως εκ τούτου να λειτουργήσει ως λόγος αποδεσμέυσης των ΚΜ από τις υποχρεώσεις που τους επιτάσσει η αρχή της αμοιβαίας εμπιστοσύνης κατά την εκτέλεση του ΕΕΣ. Με την απόφαση *L.M.*¹¹ το ΔΕΕ απάντησε καταφατικά στο ως άνω ερώτημα, με την παραδοχή ότι η παραβίαση της αρχής της δίκαιης δίκης υπό την έκφανση του δικαιώματος του εκζητουμένου σε ανεξάρτητο και αμερόληπτο δικαστήριο (άρ. 47 ΧΘΔΕΕ) μπορεί να κλονίσει¹² – πληρουμένων των προϋποθέσεων του διπλού τεστ *Aranjosi* – εξίσου την αρχή της αμοιβαίας εμπιστοσύνης στο πεδίο της ενωσιακής ποινικής συνεργασίας. Στο σημείο αυτό διευκρινίζεται ήδη προκαταρκτικά, ότι, κατά την ορθότερη άποψη, η ως άνω θέση του ΔΕΕ δεν αντιτίθεται στα παραδεγεμένα με την προγενέστερη νομολογία *Radu*¹³ και *Melloni*¹⁴, καθώς στην μεν πρώτη δεν ετέθη ζήτημα οριοθέτησης της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης από τον κίνδυνο παραβίασης του κατοχυρωμένου στο άρ. 47 ΧΘΔΕΕ δικαιώματος ακρόασης, στην δε δεύτερη ετέθη ως μέτρο προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων του εκζητουμένου το ενωσιακό δίκαιο (άρ. 4^α ΑπΠλ) και όχι το παρέχον μείζονα προστασία εθνικό. Μάλιστα, όπως υποστηρίζεται, το δόγμα *Melloni* δεν ανατράπηκε¹⁵ από την απόφαση *Aranjosi/Căldăraru*, στην οποία δεν αμφισβητήθηκε, ότι η άρνηση του ΕΕΣ χωρεί μόνο σε περίπτωση παραβίασης ενωσιακού δικαιώματος που κατοχυρώνεται στο ενωσιακό και όχι στο εθνικό δίκαιο του Κράτους Μέλους¹⁶.

Κατόπιν αυτής της διευκρίνισης, εξετάζεται, υπό το φως της απόφασης *L.M.* και της νομολογιακής της συνέχειας, η αναγωγή της δικαστικής ανεξαρτησίας στον πυρήνα του δικαιώματος σε δίκαιη δίκη, από την παραβίαση της οποίας πρέπει να προστατεύεται ο

¹¹ ΔΕΕ, απόφαση της 25.07.2018, υπόθ. LM (C-216/18 PPU).

¹² Βλ. *Τζαννετή Α.*, ό.π., 270.

¹³ ΔΕΕ, απόφαση της 29.01.2013 υπόθ. Radu (C-396/11).

¹⁴ ΔΕΕ, απόφαση της 26.02.2013 υπόθ. Melloni (C-399/11).

¹⁵ Βλ. *Τζαννετή Α.*, ό.π., 260·contra ., 182.

¹⁶ Ό.π., όπου υποστηρίζεται ότι η εν λόγω θέση αποτυπώνεται ευκρινέστερα στην απόφαση *Dorobantu*, στην οποία υπογραμμίζεται ότι το Κράτος εκτέλεσης του ΕΕΣ δικαιούται να αρνηθεί την παράδοση επικαλούμενο μόνο τις ενωσιακές και όχι τις εθνικές συνθήκες κράτησης· ΔΕΕ, απόφαση της 15.10.2019, υπόθ. Dorobantu (C-128/18)· Βλ. αναλυτικώς για την σχετική προβληματική που εκφεύγει της παρούσης επίσης του *ιδίου* Η εθνική (συνταγματική) ταυτότητα και η παραβίαση των θεμελιωδών δικαιωμάτων ωζλόγοι μη εκτέλεσης του Ευρωπαϊκού Εντάλματος Σύλληψης, ΠοινΧρ2019, 321 επ.·contra *Καϊάφα-Γκμπάντι Μ./Παπακυριάκου Θ.*, ό.π., 183-184.

εκζητούμενος, καθώς και αξιολογείται ο τρόπος κατά τον οποίο ελέγχεται από το ΔΕΕ η εν λόγω παραβίαση.

2. Η απόφαση *L.M.*

2.1. Η αναζήτηση του θεμελίου της δικαστικής ανεξαρτησίας και το πλαίσιο έκδοσης της απόφασης

Το ΕΔΔΑ στο πεδίο της παραδοσιακής έκδοσης περιορίζει την κανονιστική εμβέλεια της προστασίας του εκζητουμένου μόνο στις «κατάφωρες» παραβιάσεις του δικαιώματος σε δίκαιη δίκη (*flagrant denial of justice*)¹⁷. Ως «κατάφωρη» νοείται μία τόσο θεμελιώδης παραβίαση, η οποία ισοδυναμεί με εκμηδένιση ή με κατάργηση της ουσίας του δικαιώματος¹⁸. Το ίδιο το ΕΔΔΑ με την απόφαση *Stapleton κατά Ιρλανδίας*¹⁹ αναγνώρισε ότι το δικαίωμα δίκαιης δίκης αναπτύσσει κανονιστική εμβέλεια και στο πλαίσιο της διεπόμενης από την αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης ενωσιακή ποινική συνεργασία, αξιώνοντας, ωστόσο, την κατάφαση του «κατάφωρου» της παραβίασης. Αλλά και κατά το πρωτογενές ενωσιακό δίκαιο, δεν τίθεται αμφιβολία, ως προς το ότι το δικαίωμα σε δίκαιη δίκη, όπως αυτό υπό τις ειδικότερες εκφάνσεις του κατοχυρώνεται στα άρ. 47 και 47 ΧΘΔΕΕ, ισχύει στη διαδικασία έκδοσης και εκτέλεσης του ΕΕΣ. Αυτό είναι άλλωστε και το νόημα του άρ. 1 παρ. 3 ΑπΠλ. Επειδή, ωστόσο, το δικαίωμα σε δίκαιη έχει πολυδιάστατο χαρακτήρα και τα επιμέρους απορρέοντα από αυτό υπερασπιστικά δικαιώματα έχουν σχετικό²⁰ και όχι απόλυτο χαρακτήρα – ήτοι υπόκεινται σε σταθμίσεις – το δυσχερές ερμηνευτικό ζήτημα έγκειται στην εύρεση των παραβιάσεων εκείνων, τα ποιοτικά χαρακτηριστικά των οποίων επιτάσσουν την προστασία του εκζητουμένου εντός του μηχανισμού του ΕΕΣ.

Λαμβάνοντας υπόψιν τις ανωτέρω σκέψεις, κρίνεται απαραίτητο να σκιαγραφηθεί σύντομα το νομολογιακό – αλλά εν συντομία – και το πολιτικό πλαίσιο εντός του οποίου εξεδόθη η απόφαση *L.M.*. Συγκεκριμένα, το 2017 επήλθαν στην Πολωνία νομοθετικές μεταρρυθμίσεις, δυνάμει των οποίων μειώθηκε το όριο συνταξιοδότησης των τακτικών δικαστών και εισαγγελέων, με παράλληλη πρόβλεψη διακριτικής ευχέρειας της εκτελεστικής εξουσίας προς διατήρηση στο σώμα των λειτουργών της αρεσκείας της. Αντίστοιχη νομοθετική

¹⁷ Βλ. αναλυτικώς *Τζαννετή Α.*, ό.π., 176 επ.

¹⁸ Βλ. σχετικώς ΕΔΔΑ, *Othman κατά Ηνωμένου Βασιλείου* της 17.01.2012, στην οποία κρίθηκε ότι η έκδοση του εκζητουμένου στην Ιορδανία σε εκκρεμούσα εις βάρος του υπόθεση στην οποία αξιοποιήθηκαν μαρτυρικές καταθέσεις ληφθείσες δια βασανισμού αποτελεί «κατάφωρη» παραβίαση του άρ. 6 ΕΣΔΑ. Για την ανάλυση της σχετικής προβληματικής γίνεται παραπομπή στο αντίστοιχο σκέλος της εργασίας της κας. Παπαδάτου, στο πλαίσιο της ανάπτυξης της θεματικής της έκδοσης.

¹⁹ ΕΔΔΑ, *Stapleton κατά Ιρλανδίας* της 4.05.2010.

²⁰ Π.χ. το δικαίωμα ακρόασης του εκζητουμένου έχει αυθεντικώς σταθμιστεί από τον ενωσιακό νομοθέτη με την αποτελεσματικότητα του μηχανισμού του ΕΕΣ στο άρ. 4^α της ΑπΠλ 2002/584/ΔΕΥ, όπως αυτή τροποποιήθηκε από την ΑπΠλ 2009/299/ΔΕΥ. Σύμφωνα με το ως άνω άρθρο η παραβίαση του δικαιώματος ακρόασης προβλέπεται ως δυνητικός λόγος άρνησης εκτέλεσης ΕΕΣ μόνο υπό συγκεκριμένες ρητώς καθορισμένες προϋποθέσεις.

μεταρρύθμιση επήλθε επακόλουθα και για τους δικαστικούς και εισαγγελικούς λειτουργούς του Ανώτατου Δικαστηρίου. Η εν λόγω παραβίαση της αρχής της ισοβιότητας ως εγγύηση της προσωπικής ανεξαρτησίας των δικαστών οδήγησε στην κινητοποίηση του Συμβουλίου, το οποίο ενεργοποίησε τον πολιτικής υφής²¹ προληπτικό μηχανισμό του άρ. 7 παρ. 1 ΣΕΕ²² περί την διαπίστωση ύπαρξης σαφούς κινδύνου σοβαρής και διαρκούς παραβίασης της αρχής του κράτους δικαίου στην Πολωνία, βάσει της σχετικής αιτιολογημένης Πρότασής²³ της Επιτροπής.

Στο πλαίσιο αυτό, λίγους μήνες πριν την απόφαση *L.M.*, εκδόθηκε η απόφαση *Associação Sindical dos Juizes Portugueses (ASJP)*²⁴, η οποία έκρινε επί προδικαστικού ερωτήματος του Ανώτατου Διοικητικού Δικαστηρίου της Πορτογαλίας, σχετικά με το εάν η λήψη επαχθών δημοσιονομικών μέτρων περικοπής των συντάξεων των Πορτογάλων δικαστών είναι συμβατή με την αρχή της δικαστικής ανεξαρτησίας. Καίτοι η άπαντηση του ΔΕΕ στο ως άνω προδικαστικό έρωτημα δεν τελεί σε άμεση συνάφεια με την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων του εκζητουμένου εντός του μηχανισμού ΕΕΣ, η σημασία της εντοπίζεται σε δύο βασικά σημεία. Αφενός προσδιόρισε το πρώτον σε ενωσιακό επίπεδο το περιεχόμενο της δικαστικής ανεξαρτησίας, ως την εν πλήρει αυτονομία άσκησης καθηκόντων των δικαστηρίων, χωρίς να υπόκεινται σε σχέση ιεραρχικής υποταγής έναντι οποιουδήποτε φορέα και χωρίς να λαμβάνουν εντολές ή οδηγίες οποιασδήποτε προελεύσεως, οι οποίες θα μπορούσαν να θίξουν την ανεξάρτητη κρίση των μελών του και να επηρεάσουν τις αποφάσεις τους²⁵. Αφετέρου, θεμελίωσε ερμηνευτικά την δικαστική ανεξαρτησία ως εγγύηση της κατοχυρωμένης στο άρ. 19 παρ. 1 εδ. β' ΣΕΕ αρχής της αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας, η οποία αποτελεί συγκριμενοποίηση της κατ'άρ. 2 ΣΕΕ αρχής του κράτους δικαίου και ως το καταχυρωμένο κατ'άρ. 47 ΧΘΔΕ θεμελιώδες δικαίωμα σε ανεξάρτητο και αμερόληπτο δικαστήριο. Η ερμηνευτική αυτή επιλογή, όπως υποστηρίζεται²⁶, θέλησε να προλειάνει το κατάλληλο νομολογιακό έδαφος για την ευδοκίμηση των προσφυγών²⁷ της Επιτροπής κατά της Πολωνίας

---

²¹ Βλ. Τζάννετη Α., ό.π., 275.

²² Άρ. 7 παρ. 1 ΣΕΕ: «Το Συμβούλιο δύναται, βάσει αιτιολογημένης πρότασης του ενός τρίτου των κρατών μελών, του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, αποφασίζοντας με την πλειοψηφία των τεσσάρων πέμπτων των μελών του και κατόπιν έγκρισης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, να διαπιστώσει την ύπαρξη σαφούς κινδύνου σοβαρής παραβίασης από κράτος μέλος των αξιών του άρ. 2. Το Συμβούλιο, προτού προβεί στην διαπίστωση αυτή, ακούει το το εν λόγω κράτος μέλος, και δύναται, αποφασίζοντας με την ίδια διαδικασία, να του απευθύνει συστάσεις».

²³ COM(2017) 835 final.

²⁴ ΔΕΕ, απόφαση της 27.02.2018, υπόθ. *ASJP* (C-64/16).

²⁵ Σκέψη 44.

²⁶ Έτσι Τζάννετης Α., ό.π. 279.

²⁷ ΔΕΕ, απόφαση της 24.06.2019 Τμήμα Μείζονος Συνθέσεως, Επιτροπή κατά Πολωνίας I (C-192/18) και απόφαση της 5.11.2019 Τμήμα Μείζονος Συνθέσεως, Επιτροπή κατά Πολωνίας II (C-192/18), οι οποίες υιοθέτησαν ακριβώς το σκεπτικό της απόφασης *ASJP*, επί του οποίου και θεμελιώθηκε η παραβίαση της αρχής του κράτους δικαίου στην Πολωνία.

(κατ'άρ. 258 ΣΛΕΕ²⁸), οι οποίες υποβλήθησαν το επόμενο διάστημα. Η προλείανση, αυτή, συνίσταται, ακριβώς, στην ευρύτερη ρυθμιστική εμβέλεια του άρ. 19 ΣΕΕ σε σχέση με το άρ. 47 ΧΔΘΕΕ, στην οποία εντάσσονται όλες οι περιπτώσεις, οι οποίες διέπονται από το ενωσιακό δίκαιο, και όχι μόνο εκείνες, οι οποίες αποτελούν *in concreto* εφαρμογή του (κατ'άρ. 51 παρ. 1 του ΧΘΔΕΕ). Υπό την έννοια αυτή, έγινε δεκτό, ότι το εθνικό δικαιοδοτικό έργο, διέπεται από το ενωσιακό δίκαιο λόγω της καταφάσης της αφηρημένης δυνατότητας του Δικαστηρίου, στο οποίο υπηρετούν οι θιγόμενοι ως προς την προσωπική τους ανεξαρτησίας δικαστές, να ασχοληθεί με ζητήματα ερμηνείας και εφαρμογής του ενωσιακού δικαίου, χωρίς να αξιώνεται η διαπίστωση του, εάν τα κρινόμενα περιορίζοντα την δικαστική ανεξαρτησία εθνικά μέτρα συνιστούν *in concreto* εφαρμογή του ενωσιακού δικαίου²⁹.

2.2. Οι κρίσιμες παραδοχές της απόφασης *L.M./Minister of Justice and Equality*

Το Ανώτατο Δικαστήριο της Ιρλανδίας³⁰, κλήθηκε να αποφανθεί επί αίτησης εκτέλεσης τριών ΕΕΣ της Πολωνίας, με σκοπό την άσκηση ποινικής δίωξης Πολωνού υπηκόου για παράνομη παραγωγή και διακίνηση ναρκωτικών και ψυχοτρόπων ουσιών. Ειδικότερα, η δικαστική αρχή εκτέλεσης, λαμβάνοντας υπόψιν τις νομοθετικές μεταρρυθμίσεις της υπηρεσιακής κατάστασης των δικαστών στην Πολωνία, αλλά και προσδίδοντας ιδιαίτερο βάρος στη ενεργοποίηση του μηχανισμού του άρ. 7 παρ. 1 ΣΕΕ από το Συμβούλιο, απέστειλε στο ΔΕΕ τα εξής προδικαστικά ερωτήματα: α) Επαρκεί η συνδρομή ισχυρών αποδεικτικών στοιχείων για την κατάφαση της συστημικής παραβίασης της αρχής του κράτους δικαίου στο κράτος έκδοσης ή παραταύτα αξιώνεται από την δικαστική αρχή εκτέλεσης η εξειδικευμένη και ακριβής εκτίμηση του κατά πόσον ο εκζητούμενος θα εκτεθεί σε κίνδυνο μη δίκαιης δίκης στην συγκεκριμένη περίπτωση; β) Αν απαιτείται ειδική αξιολόγηση του πραγματικού κινδύνου κατάφωρης στέρησης του δικαιώματος δικαστικής προστασίας του εκζητουμένου και εάν έχει ήδη συναχθεί η συνδρομή συστημικής παραβίασης του κράτους δικαίου οφείλει αυτή να ζητήσει περαιτέρω πληροφορίες για τον αποκλεισμό της ύπαρξης κινδύνου μη δίκαιης δίκης;

Με άλλα λόγια το Ανώτατο Δικαστήριο Ιρλανδίας ζήτησε να αποσαφηνισθεί εάν η εφαρμογή του εξατομικευμένου σταδίου ελέγχου του διπλού τεστ *Aranyosi* προσήκει³¹ παρά

---

²⁸ άρ. 258 ΣΛΕΕ: «Αν η Επιτροπή κρίνει ότι ένα κράτος μέλος έχει παραβεί υποχρέωσή του εκ των Συνθηκών, διατυπώνει αιτιολογημένη γνώμη επί του θέματος, αφού προηγουμένως παρέχει τη δυνατότητα στο κράτος αυτό να διατυπώσει τις παρατηρήσεις του. Αν το κράτος δεν συμμορφώθηκε με την γνώμη αυτή, εντός της προθεσμίας που του τάσσει η Επιτροπή, η τελευταία δύναται να προσφύγει στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης».

²⁹ Βλ. Τζαννετή Α., ό.π., 227 επ..

³⁰ Irish High Court, judgement of 12 March 2018, the Minister of Justice and Equality v. Artur Celmer, no 2017, EXT 291.

³¹ Βλ. *Bárd P., van Ballegooij Wouter*, Judicial Independence as a Precondition for Mutual Trust, *VerfBlog*, 2018/4/10, διαθέσιμο σε <https://verfassungsblog.de/judicial-independence-as-a-precondition-for-mutual-trust/>, οι οποίοι, ήδη κατά τον χρόνο της αναμονής της προδικαστικής απόφασης του ΔΕΕ,

την διαπίστωση συστημικών παραβιάσεων και στον έλεγχο της προσβολής του θεμελιώδους δικαιώματος του εκζητουμένου σε δίκαιη δίκη.

Το ΔΕΕ, το πρώτον, επανατοποθέτησε τη νομοθετική βάση της δικαστικής ανεξαρτησίας από το άρ. 19 παρ. 1 εδ. β' ΣΕΕ (απόφαση *ASJP*) στο άρ. 47 παρ. 1 ΧΘΔΕΕ, προσεγγίζοντας την όχι ως γενική αρχή του ενωσιακού δικαίου, αλλά ως θεμελιώδες δικαίωμα. Με την ερμηνευτική αυτή αφετηρία προέβη στην παραδοχή, ότι υπό την έννοια του άρ. 1 παρ. 3 ΑπΠλ και η παραβίαση του θεμελιώδους ενωσιακού δικαιώματος του εκζητουμένου σε ανεξάρτητο και αμερόληπτο δικαστήριο, η οποία συνιστά προσβολή της «ουσίας»³² του θεμελιώδους δικαιώματος σε δίκαιη δίκη, δύναται να δικαιολογήσει ως «εξαιρετική περίπτωση» την άρνηση εκτέλεσης ΕΕΣ, μόνο, όμως, όταν πληρούνται και αμφότερα τα στάδια ελέγχου του διπλού τεστ *Aranyosi*.

Επικυρώνοντας την ερμηνευτική καταλληλότητα του τεστ *Aranyosi*, το ΔΕΕ επαναλαμβάνει ότι κατά το πρώτο συστημικό στάδιο ελέγχου το Κράτος Μέλος οφείλει να αξιολογήσει επί τη βάσει αντικειμενικών και δεόντως επικαιροποιημένων στοιχείων εάν υπάρχει πραγματικός κίνδυνος προσβολής του θεμελιώδους δικαιώματος σε δίκαιη δίκη λόγω γενικευμένων ή συστημικών πλημμελειών ως προς τη λειτουργία της δικαστικής εξουσίας. Ενώ κατά το δεύτερο εξατομικευμένο επίπεδο ελέγχου, οφείλει να εκτιμήσει εάν υπό τις περιστάσεις της συγκεκριμένης περίπτωσης συντρέχουν σοβαροί και αποδεδειγμένοι λόγοι, ότι ο εκζητουμένος θα διατρέξει τέτοιο κίνδυνο σε περίπτωση παράδοσης του στο αιτούν την έκδοση Κράτος Μέλος. Μάλιστα, το ΔΕΕ επισημαίνει, ότι ακόμη και εκκρεμότητας της διαδικασίας του άρ. 7 ΣΕΕ, όπως στην περίπτωση της Πολωνίας, δεν παρέλκει το εξατομικευμένο στάδιο του ελέγχου. Μόνο η οριστικοποίηση της απόφασης αυτής, η οποία θα είχε ως αυτόματη συνέπεια την αρνήση εκτέλεσης κάθε ΕΕΣ προερχόμενου από το ελεγχόμενο Κράτος³³, θα καθιστούσε περιττή την εξειδικευμένη αξιολόγηση του εάν οι γενικευμένες πλημμέλειες σχετικά με την δικαστική ανεξαρτησία ενδέχεται να έχουν αντίκτυπο στην εκδίκαση της υπόθεσης του εκζητουμένου από το συγκεκριμένο αρμόδιο δικαστήριο. Συνεπώς, εν προκειμένω η δικαστική αρχή εκτέλεσης οφείλει να διερευνήσει το ενδεχόμενο αυτό με

τάσσονται υπέρ της μη εφαρμοσιμότητας του εξατομικευμένου σταδίου του τεστ *Aranyosi* στην περίπτωση της συστημικής διάστασης του ελλείμματος δικαστικής ανεξαρτησίας στην Πολωνία.

³² Σκέψη 73 «...ότι ο εκζητούμενος θα διατρέξει, μετά την παράδοσή του στην εκδούσα το ένταλμα δικαστική αρχή, πραγματικό κίνδυνο προσβολής του θεμελιώδους δικαιώματός του σε ανεξάρτητο δικαστήριο και, συνεπώς, της ουσίας του θεμελιώδους δικαιώματός του σε δίκαιη δίκη». Βλ. κατωτέρω εν. 2.3. για την αξιολόγηση της απόφασης και ειδικώς για το ζήτημα της διάπλασης του κριτηρίου της προσβολής της ουσίας του δικαιώματος.

³³ Σημείο 10 Προϊμίου ΑπΠλ 2002/584/ΔΕΥ: «Ο μηχανισμός του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης βασίζεται σε υψηλό επίπεδο εμπιστοσύνης μεταξύ των κρατών- μελών. Η εφαρμογή του εν λόγω μηχανισμού δύναται να ανασταλεί μόνο στην περίπτωση σοβαρής και διαρκούς παράβασης από κράτος- μέλος των αρχών που διατυπώνονται στο άρ. 6 παρ. 1 της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση [νυν άρ. 2 ΣΕΕ], η οποία διαπιστώνεται από το Συμβούλιο κατ'εφαρμογή του άρθρου 7 παράγραφος 1 της εν λόγω συνθήκης με τις συνέπειες που προβλέπονται στην παρ. 2 του ίδιου άρθρου».

συγκεκριμένο και ακριβή τρόπο, ζητώντας, μάλιστα, συμπληρωματικές πληροφορίες (άρ.15 παρ. 2 ΑπΠλ)³⁴ σχετικά με τις εγγυήσεις της δικαστικής ανεξαρτησίας από το αιτούν την έκδοση Κράτος.

Κατά τον Γενικό Εισαγγελέα Tanchev³⁵, ως κριτήρια εξατομικευμένου ελέγχου μπορούν να λειτουργήσουν η ταυτότητα του ενδιαφερομένου (ιδίως, αν πρόκειται για πολιτικό αντιφρονούντα ή αν είναι μέλος κοινωνικής ή εθνοτικής μειονότητας που υφίσταται διακρίσεις), η φύση και οι περιστάσεις του αδικήματος για το οποίο εκζητείται (ιδίως, αν το αδίκημα αυτό έχει πολιτικό χαρακτήρα, τελέστηκε κατά την άσκηση της ελευθερίας εκφράσεως ή της ελευθερίας του συνδικαλιζέσθαι ή αποτέλεσε αντικείμενο δημόσιων δηλώσεων εκ μέρους εκπροσώπων του καθεστώτος που βρίσκεται στην εξουσία). Περαιτέρω, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη η κατάσταση των δικαστών που πλησιάζουν την ηλικία συνταξιοδότησεως (των οποίων η παραμονή στη θέση τους πέραν της ηλικίας αυτής εξαρτάται πλέον από απόφαση που αποκείται στη διακριτική ευχέρεια της εκτελεστικής εξουσίας) και οι κανόνες που αφορούν την προαγωγή των δικαστών.

Εάν μετά την εκτίμηση όλων των ανωτέρω η δικαστική αρχή εκτέλεσης δεν πειστεί για την ανυπαρξία πραγματικού κινδύνου προσβολής του θεμελιώδους δικαιώματος σε δίκαιη δίκη, τότε μόνο οφείλει να μην εκτελέσει το ΕΕΣ.

2.3. Αξιολόγηση της απόφασης

Πρόκειται για κεφαλαιώδους σημασίας απόφαση, με την οποία αναγνωρίζεται ως εξαιρετική περίπτωση κλονίζουσα την αρχή της αμοιβαίας εμπιστοσύνης, η οποία δικαιολογεί την άρνηση εκτέλεσης του ΕΕΣ, η παραβίαση του δικαιώματος του εκζητουμένου σε ανεξάρτητο δικαστήριο, η οποία συνιστά προσβολή της ουσίας του θεμελιώδους δικαιώματος σε δίκαιη δίκη.

Πρώτον, παρατηρείται ότι το ΔΕΕ, για τη εξακρίβωση της σοβαρότητας της παραβίασης του θεμελιώδους δικαιώματος της δίκαιης δίκης φαίνεται να μην αξιοποιεί το κατά τη νομολογία του ΕΔΔΑ διαπλασθέν κριτήριο του «κατάφωρου» (*flagrancy*) χαρακτήρα, παρά την υιοθέτησή³⁶ του από τον Γενικό Εισαγγελέα, αλλά επιλέγει ως ερμηνευτική βάση την «ουσία» (*essence*) του δικαιώματος³⁷. Η διεύκρινση αυτή κατέστη αναγκαία ενόψει του ότι

³⁴ άρ. 15 παρ. 2 ΑπΠλ 2002/584/ΔΕΥ: «Εάν η δικαστική αρχή εκτέλεσης κρίνει ότι οι πληροφορίες, οι οποίες διαβιβάστηκαν από το κράτος – μέλος έκδοσης του εντάλματος δεν αρκούν, ώστε να της επιτρέψουν να αποφασίσει για την παράδοση, ζητεί την κατεπείγουσα προσκόμιση των απαραίτητων συμπληρωματικών πληροφοριών».

³⁵ Σκέψη 103 των Προτάσεων του Γενικού Εισαγγελέα.

³⁶ Βλ. ενδεικτικώς σκέψεις 21, 51, 72 των Προτάσεων.

³⁷ Βλ. Τζαννετή Α., ό.π., 293-296, για την ανάλυση του σχετικής προβληματικής.

κατ' αρχήν το δικαίωμα σε δίκαιη δίκη (άρ. 47 ΧΘΔΕΕ) δεν είναι απόλυτο – όπως το δικαίωμα του άρ. 4 ΧΘΔΕΕ – αλλά σχετικό. Κατ' ουσίαν, δηλαδή, το ΔΕΕ προσέγγισε την παραβίαση του κατ' αρχήν σχετικού δικαιώματος σε δίκαιη δίκη ως εξής: ανήγαγε το δικαίωμα σε ανεξάρτητο δικαστήριο στην «ουσία», άλλως στο «βασικό περιεχόμενο»³⁸ του δικαιώματος, το οποίο σε αντίθεση με τις περιφερειακές πτυχές του (π.χ. το δικαίωμα ακρόασης) - που είναι σχετικές και παραμένουν υποκείμενες σε σταθμίσεις – πρέπει να παραμένει απρόσβλητο. Κατ' αυτόν τον τρόπο, απολυτοποίησε το δικαίωμα σε ανεξάρτητο δικαστήριο. Η ερμηνεία αυτή δεν συνιστά δικαιοπλασία, αλλά ερείδεται στο άρ. 52 παρ. 1 ΧΘΔΕΕ, σύμφωνα με το οποίο «κάθε περιορισμός στην άσκηση των δικαιωμάτων και των ελευθεριών πρέπει να προβλέπεται από το νόμο και να σέβεται το βασικό περιεχόμενο του δικαιώματος»³⁹. Ως εκ τούτου, η προστασία του εκζητουμένου εκτείνεται μόνο στην παραβίαση του δικαιώματος του σε ανεξάρτητο δικαστήριο, ως προσβολή του βασικού περιεχομένου του δικαιώματος σε δίκαιη δίκη.

Η θέση αυτή, η οποία εν πρώτοις, φαίνεται να ενισχύει σημαντικά την έννομη θέση του εκζητουμένου εντός του μηχανισμού ΕΕΣ, αποβαίνει εν τελεί περιοριστικότερη, εάν αναγνωσθεί υπό το φως του εξατομικευμένου σταδίου ελέγχου του διπλού τεστ *Aranyosi*. Ήτοι η διαπίστωση σε ένα Κράτος Μέλος συστημικών πλημμελειών ως προς την ανεξαρτησία του δικαστικού συστήματος δεν αρκεί για την κατάφαση της προσβολής της ουσίας/του βασικού περιεχομένου του δικαιώματος σε δίκαιη δίκη του εκζητουμένου, και ως εκ τούτου, δεν δικαιολογεί την άρνηση εκτέλεσης ΕΕΣ, αλλά προσ απαιτείται να διαπιστώνεται, ότι το συστημικό έλλειμμα ανεξαρτησίας έχει αντίκτυπο στην έκβαση της συγκριμένη υπόθεση. Κατ' τούτο, έχει υποστηριχθεί ότι, το ΔΕΕ μέσω του εξατομικευμένου σταδίου διαμορφώνει *δδιακεκριμένες (κατάφωρες) περιπτώσεις συστημικών ελλειμμάτων ανεξαρτησίας*⁴⁰, ταυτίζοντας⁴¹ κατά περιεχόμενο τα κριτήρια του «καταφώρου» της παραβίασης και της «ουσίας» του παραβιασθέντος δικαιώματος.

³⁸ Πρόκειται για ερμηνευτικό εργαλείο που έλκει την καταγωγή του από το άρ. 19 του Θεμελιώδους Νόμου της Γερμανίας, σύμφωνα με το οποίο «σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να θίγεται το ουσιαστικό περιεχόμενο των θεμελιωδών δικαιωμάτων».

³⁹ Βλ. απόδοση του άρθρου στην αγγλική «*Any limitation on the exercise of the rights and freedoms recognised by this Charter must be provided for by law and respect the essence of those rights and freedoms.*» και στην γερμανική «*Jede Einschränkung der Ausübung der in dieser Charta anerkannten Rechte und Freiheiten muss gesetzlich vorgesehen sein und den Wesensgehalt dieser Rechte und Freiheiten achten*» (με επισήμανση της γράφουσας).

⁴⁰ Έτσι *Τζαννετή Α.*, ό.π., 298.

⁴¹ Βλ. *Τζαννετή Α.*, ό.π., 297 και *Wahl T.*, *Wahl T.*, *Refusal of European Arrest Warrants Due to Fair Trial Infringement, Review of the CJEU's Judgment in "LM" by National Courts in Europe*, eucrim 4/2020, 326 ο οποίος εκφέρει την ίδια άποψη.

2.4.Ειδικότερα: η επίκριση της εφαρμογής της εξατομικευμένης βαθμίδας ελέγχου

Η διατήρηση της εφαρμογής του εξατομικευμένου σκέλους του διπλού τεστ *Aranyosi* κατά τον έλεγχο της παραβίασης του δικαιώματος σε ανεξάρτητο δικαστήριο ήγειρε πλείονες ενστάσεις από την πλευρά της θεωρίας⁴². Αρχικώς, λέγεται⁴³, ότι η εξατομικευμένη κρίση, που αξιώνει το ΔΕΕ, δεν προσήκει στην ιδιομορφία της παραβίασης του δικαιώματος σε ανεξάρτητο δικαστήριο. Συγκεκριμένα, η διαπίστωση θεσμικού ελλείμματος δικαστικής ανεξαρτησίας, το οποίο συνίσταται στην προσβολή των εξωτερικών εγγυήσεων της προσωπικής ανεξαρτησίας των δικαστικών λειτουργών ενός Κράτους Μέλους (π.χ. ο πολιτικά ελεγχόμενος τρόπος διορισμού και προσδιορισμού της διάρκειας της θητείας) είναι εκ της φύσεως της συστημική και δημιουργεί ήδη κίνδυνο προσβολής του δικαιώματος του εκζητούμενου σε δίκαιη δίκη. Παραγνωρίζεται, δηλαδή, μία οντολογική διαφορά του δικαιώματος του άρ. 4 ΧΘΔΕΕ με το άρ. 47 ΧΘΔΕΕ: κατά τον έλεγχο παραβίασης του πρώτου, η εξατομικευμένη κρίση είναι δυνατή, δεδομένου ότι το κράτος έκδοσης του ΕΕΣ μπορεί να διασφαλίσει υπερβαίνουσες τον μέσο όρο συνθήκες κράτησης για τον συγκεκριμένο εκζητούμενο, ενώ κατά τον έλεγχο παραβίασης του δεύτερου είναι εξαιρετικά δυσχερής η αξιολόγηση του εάν οι συγκεκριμένοι επιληφθέντες δικαστές διατηρούν την ανεξαρτησία τους – παρά τα θεσμικά ελλείμματα, τα οποία, μάλιστα, έχουν διαπιστωθεί με τόσο εύλωτο τρόπο⁴⁴ – όπως στην περίπτωση της Πολωνίας.

Περαιτέρω, και τα επικαλούμενα από ΔΕΕ κριτήρια εξατομικευμένου ελέγχου παραμένουν έκθετα σε αντιρρήσεις. Μάλιστα, λέγεται ότι ιδίως με την υιοθέτηση του κριτηρίου της φύσης του αδικήματος, η οποία εξειδικεύεται ως ο πολιτικός του χαρακτήρας, δημιουργείται μία «προνομιούχος» κατηγορία των εκζητούμενων-υπόπτων/κατηγορουμένων για πολιτικού χαρακτήρα εγκλήματα, για τους οποίους δύναται η παραβίαση του θεμελιώδους δικαιώματος του σε ανεξάρτητο δικαστήριο, να αποτελέσει ευχερέστερα λόγο μη εκτέλεσης του ΕΕΣ, σε σχέση με τους εκζητούμενους/ κατηγορουμένους για λοιπά κοινά εγκλήματα. Η προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων, ωστόσο, δεν μπορεί να αυξομειώνεται επί τη βάση του ενδιαφέροντος της εκτελεστικής εξουσίας για συγκεκριμένες παραβιάσεις.

Τέλος, η θέση του ΔΕΕ περί ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ της δικαστικής αρχής εκτέλεσης και του αιτούντος την έκδοση κράτους, καθίσταται προβληματική, δεδομένου ότι εκ των πραγμάτων δεν μπορεί να οδηγήσει σε ένα αντικειμενικό πόρισμα. Είναι πράγματι, λογικό και αναμενόμενο, το «θιγόμενο» κράτος να τείνει να υπεραμυνθεί της ανεξαρτησίας

---

⁴²Βλ. *Wahl T.*, CJEU: Refusal of EAW in Case of Fair Trial Infringements Possible as Exception, eucrim 2/2018, 105, για την έγερση αμφιβολιών σχετικά με την εφαρμοσιμότητα του εξατομικευμένου κριτηρίου ήδη κατά το πρώτο διάστημα μετά την έκδοση της απόφασης.

⁴³Βλ. *Τζαννετή Α.*, ό.π., 285-286.

⁴⁴Βλ. *Καϊάφα-Γκμπάντι Μ.*, Νομολογία του ΔΕΕ και ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης: βασικές κατευθύνσεις και σύγχρονες τάσεις (Μέρος Β'), ΠοινΔικ 2019, 162.

του δικαιοδοτικού του συστήματος, με συνέπεια τα αποδεικτικά στοιχεία που θα παράσχει το ίδιο για τον εαυτό του, να μην είναι πρόσφορα να αποτελέσουν βάση για μία αντικειμενική εξατομικευμένη κρίση της δικαστικής αρχής εκτέλεσης⁴⁵.

Οι δυσχέρειες εφαρμογής του εξατομικευμένου σταδίου κρίνονται δε τόσο σημαντικές, έτσι ώστε να έχει διατυπωθεί η άποψη ότι με την υιοθέτησή του από το ΔΕΕ, η αναγωγή της παραβίασης του θεμελιώδους δικαιώματος του εκζητούμενο σε δίκαιη δίκη σε λόγο μη εκτέλεσης του ΕΕΣ καθίσταται κατ'ουσίαν κενό γράμμα⁴⁶. Ενώ η ίδια η απόφαση *L.M.* έχει χαρακτηριστεί ως πύρρειος νίκη⁴⁷.

Ωστόσο, στον αντίποδα της ως άνω, κατά μείζονα λόγο βάσιμης, κριτικής, έχει διατυπωθεί το επιχείρημα⁴⁸ ότι το ΔΕΕ εκλήθη να αποφανθεί για το κατά πόσον η υφιστάμενη κατάσταση του εθνικού δικαιοδοτικού συστήματος της Πολωνίας αρκεί αφ'εαυτής – και χωρίς να έχει ολοκληρωθεί η πολιτικής φύσεως διαδικασία του άρ. 7 ΣΕΕ εις βάρος της – να καταρρίψει το τεκμήριο σεβασμού των αρχών του κράτους δικαίου, με αποτέλεσμα να δικαιολογείται η άνευ ετέρου αποδέσμευση από την υποχρέωση παράδοσης των εκζητούμενων προσώπων στην Πολωνία. Είναι προφανές, ότι μία τέτοια παροδοχή δεν θα διασφάλιζε επαρκώς τον σκοπό αποτροπής ατιμωρησίας εντός των συνόρων της ΕΕ, καθότι όλα τα εκζητούμενα πρόσωπα θα μπορούσαν να καταφεύγουν σε λοιπά Κράτη Μέλη, προκειμένου να αποφεύγουν την δίωξη ή την έκτιση της ποινής τους στην Πολωνία. Την ανεπιθύμητη αυτή εξέλιξη, η οποία θα αποσταθεροποιούσε τον μηχανισμό του ΕΕΣ, προσπάθησε να αναχαιτίσει το ΔΕΕ με την διατήρηση της εξατομικευμένης βαθμίδας ελέγχου.

Παρά την συνειδητοποίηση αυτή, και πάλι επισημαίνεται⁴⁹, ότι η εξατομικευμένη βαθμίδα ελέγχου παραμένει μη συμβάτη με την παραβίαση του θεμελιώδους δικαιώματος σε ανεξάρτητο δικαστήριο, καθώς το συστημικό πρόβλημα καθίσταται αυτομάτως και ατομικό πρόβλημα κάθε πολίτη.

2.5. Η υποδοχή της απόφασης *LM* σε εθνικό επίπεδο

Οι δυσχέρειες εφαρμογής της εξατομικευμένης βαθμίδας ελέγχου δεν επισημάνθηκαν μόνο στην θεωρία, αλλά κατέστησαν το πρώτον εμφανείς και με την πρόσληψη της απόφασης *L.M.* σε εθνικό επίπεδο⁵⁰.

---

⁴⁵ Ο.π.

⁴⁶ Ο.π.

⁴⁷ Βλ. *Wahl T.*, ό.π., eucriim 4/2020, 327.

⁴⁸ Βλ. *Τζαννετή Α.*, ό.π., 288.

⁴⁹ Ο.π., 289.

⁵⁰ Βλ. *Wahl T.*, ό.π., eucriim 4/2020, 321-330 · *Τζαννετή Α.*, ό.π., 291-293.

Κατ' αρχάς, το Ανώτατο Δικαστήριο της Ιρλανδίας⁵¹, ως φυσικός αποδέκτης της απόφασης L.M., νοηματοδότησε τον εξατομικευμένο στάδιο ελέγχου ως εξής: εμμένοντας στην υιοθέτηση του κριτηρίου του «κατάφωρου» χαρακτήρα της παραβίασης, απεφάνθη ότι οι γενικευμένες/συστημικές πλημμέλειες αναφορικά με την δικαστική ανεξαρτησία στην Πολωνία, δεν συνιστούν κατάφωρη παραβίαση του δικαιώματος σε δίκαιη δίκη, καθόσον στην συγκεκριμένη περίπτωση οι λοιπές – πλην της δικαστικής ανεξαρτησίας– όψεις του δικαιώματος παραμένουν άθικτες. Υπό το ως άνω σκεπτικό κατέληξε στο ότι δεν συντρέχει λόγος άρνησης εκτέλεσης του ΕΕΣ και προέβη στην παράδοση του εκζητούμενου στην Πολωνία.

Προβληματισμό προκαλεί, όχι μόνο ότι δεν ελήφθησαν υπόψιν τα υποδεικνύόμενα από το ΔΕΕ κριτήρια εξατομικευμένου ελέγχου (φύση του αδικήματος, προσωπικές περιστάσεις του εκζητούμενου), αλλά και ότι κατ' ουσίαν απορρίφθηκε η αναγωγή του δικαιώματος σε ανεξάρτητο δικαστήριο σε «ουσία» του θεμελιώδους δικαιώματος σε δίκαιη δίκη, το οποίο δεν υπόκειται σε σταθμίσεις. Ήτοι το Ανώτατο Δικαστήριο της Ιρλανδίας ερμήνευσε το δικαίωμα σε δίκαιη δίκη καθ' ολοκληρίαν ως σχετικό δικαίωμα.

Αντιθέτως, το Ανώτατο Δικαστήριο της Αγγλίας και της Ουαλίας⁵², το οποίο κλήθηκε να εκτελέσει ΕΕΣ των Πολωνικών Αρχών, με σκοπό την άσκηση δίωξης για το αδίκημα της απάτης, εφαρμόσε τα υποδεικνύόμενα από το ΔΕΕ κριτήρια εξατομικευμένου ελέγχου. Προσέδωσε, μάλιστα, ιδιαίτερο βάρος στην επίδραση του χαρακτήρα του αδικήματος ως προς τη θεμελίωση πραγματικού κινδύνου παραβίασης. Ειδικότερα, έκρινε ότι το συστημικό έλλειμμα δικαστικής ανεξαρτησίας μπορεί να θεμελιώσει εξαιρετικό λόγο μη εκτέλεσης ΕΕΣ, μόνο όταν διαπιστώνεται ότι το συγκεκριμένο αδίκημα έχει προκαλέσει το ενδιαφέρον της εκτελεστικής εξουσίας, με την επισήμανση ότι το βάρος απόδειξης⁵³ της εξαιρετικής αυτής περίπτωσης φέρει ο εκζητούμενος. Με το σκεπτικό αυτό, εφόσον στην υπό εξέταση περίπτωση η εκτέλεση του ΕΕΣ αφορά το κοινό αδίκημα της απάτης, θεώρησε ότι δεν κατάφασκεται πραγματικός κίνδυνος παραβίασης και ως εκ τούτου προέβη στην παράδοση του εκζητούμενου.

Η προσέγγιση αυτή, φαίνεται, να επιβεβαιώσει τις ανησυχίες της θεωρίας για την συστατική επίδραση της δυσκολίας εφαρμογής της εξατομικευμένης βαθμίδας ελέγχου στον πήχυ προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων του εκζητούμενου. Μάλιστα, η θέση αυτού

---

⁵¹ 19.11.[2018] IEHC 639.

⁵² UK, High Court of Justice of England and Wales, extradition proceedings of Lis, Lange and Chmielewski, [2018] EWHC 2848 (Admin), 31 October 2018, application of the ECJ judgment in C-216/18, Celmer.

⁵³ Βλ. Για το ζήτημα του βάρους απόδειξης *Wahl T.*, ό.π., eu crim 4/2020, 325 αλλά και κατωτέρω ανάλυση της απόφασης X&Y.

καθίσταται έτι δυσχερέστερη, εάν γίνει δεκτό ότι μετακυλίεται σε αυτόν το βάρος απόδειξης⁵⁴ του πραγματικού κινδύνου παραβίασης.

Ιδιαίτερώς σημαντική κρίνεται η απόφαση του Εφετείου της Καλσρούης⁵⁵, δυνάμει της οποίας ανεστάλη η εκτέλεση ΕΕΣ πολωνικών αρχών εις βάρος Πολωνών υπηκόων, με σκοπό την άσκηση ποινικής δίωξης τους για ψευδορκία. Αρχικώς, κατ'εφαρμογή της εξατομικευμένης βαθμίδας ελέγχου του τεστ *LM*.⁵⁶, το Εφετείο είχε αποστείλει σειρά διευκρινιστικών ερωτημάτων⁵⁷, επί του νέου τροποποιηθέντος πειθαρχικού νόμου⁵⁸, ο οποίος – μεταξύ άλλων – θεμελιώνει πειθαρχική ευθύνη των δικαστών για τον τρόπο αξιολόγησης των αποδεικτικών μέσων. Στην συνέχεια, ωστόσο, δεν ανέμεινε την απάντηση του αιτούντος την έκδοση κράτους και προχώρησε στην αναστολή εκτέλεσης του ΕΕΣ. Υπό το σκεπτικό αυτό, η απάντηση στα υποβληθέντα ερωτήματα θα ήταν άνευ νοήματος, καθόσον δεν θα ήταν ικανή να μεταστρέψει την αξιολόγηση του, ότι εν όψει των νέων τροποποιήσεων του πειθαρχικού νόμου θεμελιώνεται πραγματικός κίνδυνος παραβίασης του θεμελιώδους δικαιώματος του εκζητουμένου σε δίκαιη δίκη. Κατ'αυτόν τον τρόπο, το Εφετείο της Καλσρούης ακύρωσε⁵⁹ το εξατομικευμένο στάδιο ελέγχου του τεστ *LM*. Άλλως, ο νέος πειθαρχικός νόμος, ο οποίος ενδευκνύει την επιδείνωση του θεσμικού ελλείμματος δικαστικής ανεξαρτησίας στην Πολωνία καθιστά περιττή την εξατομικευμένη βαθμίδα ελέγχου. Η εν λόγω προσέγγιση χαιρετίστηκε στην θεωρία⁶⁰ για τον σαφή της προσαναταλισμό ως προς την κατεύθυνση της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων του εκζητουμένου έναντι της κλιμακούμενης επιδείνωσης του θεσμικού ελλείμματος δικαστικής ανεξαρτησίας στην Πολωνία.

Δεδομένων όλων των ανωτέρω, η αναγκαιότητα αναδιαμόρφωσης του τεστ *LM*⁶¹, κατά τρόπο με τον οποίο θα επιτευχθεί σε μεγαλύτερο βαθμό η λεπτή ισορροπία μεταξύ της προστασίας των ενωσιακών θεμελιωδών δικαιωμάτων του εκζητουμένου και της αποτελεσματικότητας του μηχανισμού ΕΕΣ κατέστη εμφανής.

---

⁵⁴ Ίσως η παραδοχή, δεν αποτελεί ερμηνευτική επιλογή του εθνικού δικαστηρίου, αλλά σχετίζεται με το υποκειμενικό βάρος απόδειξης του κατηγορουμένου στην ποινική δίκη, το οποίο υφίσταται στο πλαίσιο του αγγλοσαξονικού αλλά όχι του ηπειρωτικού δικαίου.

⁵⁵ OLG Karlsruhe 1. StrS της 17.02.2020 (Ausl 301 AR 156/19).

⁵⁶ Εφεξής τεστ *LM*, καθώς έτσι έχει επικρατήσει να αναφέρεται στον χώρο της εξέτασης της παραβίασης του δικαιώματος σε ανεξάρτητο δικαστήριο εντός του μηχανισμού ΕΕΣ.

⁵⁷ Βλ. σκέψεις 78 -79 της απόφασης του Εφετείου της Καλσρούης και ιδίως το ερώτημα: «Είναι δυνατόν σύμφωνα με το πολωνικό δίκαιο ως αποτέλεσμα της δικαστικής μεταρρύθμισης αποφάσεις των ποινικών δικαστηρίων σχετικά με την αξιολόγηση των αποδεικτικών στοιχείων, ιδίως σχετικά με την αξιολογία των μαρτύρων, να οδηγήσουν στην κίνηση πειθαρχικής διαδικασίας;».

⁵⁸ Ψηφισθείς την 20.12.2019.

⁵⁹ Βλ. Τζάννετη Α., ό.π., 279.

⁶⁰ Βλ. Wahl T., ό.π., eucrim 4/2020, 330 και Bárd P., van Ballegooij Wouter, ό.π..

⁶¹ Εφεξής τεστ *LM*, καθώς έτσι έχει επικρατήσει να αναφέρεται στον χώρο της εξέτασης της παραβίασης του δικαιώματος σε ανεξάρτητο δικαστήριο εντός του μηχανισμού ΕΕΣ.

3. Απόφαση L&P⁶² /Openbaar Ministerie I

Το Rechtbank Amsterdam κλήθηκε να αποφανθεί επί της εκτέλεσης δύο ΕΕΣ των Πολωνικών Αρχών α) με σκοπό την δίωξη Πολωνού υπηκόου για διακίνηση ναρκωτικών και κατοχή πλαστού εγγράφου ταυτότητας β) με σκοπό την έκτιση στερητικής της ελευθερίας ποινής. Λαμβάνοντας υπόψιν την επιδείνωση του θεσμικού ελλείμματος ανεξαρτησίας στην Πολωνία, κατόπιν της ψήφισης του τροποποιηθέντος πειθαρχικού νόμου, δυνάμει του οποίου οι Πολωνοί δικαστές διατρέχουν τον κίνδυνο να κινηθεί εναντίον τους πειθαρχική διαδικασία ενώπιον οργάνου του οποίου η ανεξαρτησία δεν διασφαλίζεται, η δικαστική αρχή εκτέλεσης απέστειλε στο ΔΕΕ τα εξής προδικαστικά ερωτήματα: Αντιβαίνει στην ΑπΠλ και στο άρθρο 47 ΧΘΔΕΕ η εκτέλεση ΕΕΣ με σκοπό την άσκηση ποινικής δίωξης, όταν η δικαστική αρχή εκτέλεσης, διαπιστώνει την συνδρομή σοβαρών και αποδεδειγμένων λόγων, ότι ο εκζητούμενος θα διατρέξει πραγματικό κίνδυνο προσβολής του δικαιώματος σε δίκαιη δίκη, οι οποίοι συνίστανται στην τροποποίηση του εθνικού δικαίου κατά τέτοιον τρόπο, ώστε να μην πληρούνται πλέον οι εγγυήσεις της δικαστικής ανεξαρτησίας του εκδόντος το ΕΕΣ κράτους – μέλους; Απαιτείται, παραταύτα, ακόμη και στην περίπτωση αυτή η θεμελίωση του πραγματικού κινδύνου και επί τη βάση της φύσης του αδικήματος, της προσωπικότητας του κατηγορουμένου και του πραγματικού πλαισίου εντός του οποίου εξεδόθη το ΕΕΣ;

Επί του κρίσιμου ζητήματος ο Γενικός Εισαγγελέας *Campos Sánchez-Bordona*, υπογράμμισε⁶³, ότι η δικαστική αρχή εκτέλεσης έναντι της επιδεινώσεως των γενικευμένων και συστημικών πλημμελειών, οφείλει μεν να επιδείξει ιδιαίτερη αυστηρότητα ως προς την εξέταση των περιστάσεων σχετικά με το προς εκτέλεση ΕΕΣ, πλην όμως δεν απαλλάσσεται από την υποχρέωσή της να προβεί στην εξατομικευμένη αυτή εξέταση. Το ΔΕΕ συντασσόμενο με το σκεπτικό του Γενικού Εισαγγελέα, επεσήμανε, ότι, ελλείπει της επίσημης απόφασης του Συμβουλίου επί του μηχανισμού του αρ. 7 ΣΕΕ, η δικαστική αρχή εκτέλεσης δεν μπορεί να αρκεσθεί μόνο στην διαπίστωση, ότι υφίστανται στοιχεία καταδεικνύοντα συστημικές ή γενικευμένες πλημμέλειες, όσον αφορά την ανεξαρτησία της δικαστικής εξουσίας του κράτους μέλους εκδόσεως ή την επιδείνωση των πλημμελειών αυτών, προκειμένου να μην διενεργήσει το δεύτερο εξατομικευμένο στάδιο ελέγχου. Περαιτέρω, διευκρίνησε, ότι προς ακριβή εκτίμηση της συνδρομής πραγματικού κινδύνου παραβίασης του θεμελιώδους δικαιώματος του εκζητουμένου σε δίκαιη δίκη κατόπιν της ενδεχόμενης παραδόσεως του, στην περίπτωση ΕΕΣ εκδοθέντος με σκοπό την έκτιση στερητικής της ελευθερίας ποινής, πρέπει να εξετάσει πρώτον, εάν οι διαπιστωθείσες γενικευμένες συστημικές πλημμέλειες μπορούν να έχουν αντίκτυπο στην νέα ένδικη διαδικασία που θα κινηθεί μετά από την άσκηση ενδίκου προστασίας για την

⁶² ΔΕΕ, Απόφαση της 17.12.2020, υπόθεση LP, C-354/20 PPU (L) και C-412/20 PPU (P), συνεκδικασθείσες.

⁶³ Βλ. σκέψη 76 των Προτάσεων του Γενικού Εισαγγελέα.

εκτέλεσης της επιβληθείσας ποινής, δεύτερον, εάν αυτές επηρέασαν την ανεξαρτησία του απαγγέλλοντος την ποινή δικαστηρίου.

Με την παραδοχή, ότι ακόμη και η επιδείνωση συστημικών ή γενικευμένων πλημμελειών όσον αφορά την ανεξαρτησία της δικαστικής εξουσίας σε κράτος μέλος δεν αρκεί, αφ' εαυτής, για να δικαιολογήσει την άρνηση εκτελέσεως ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως, το ΔΕΕ επικύρωσε με σαφήνεια την ερμηνευτική καταλληλότητα της εξατομικευμένης βαθμίδας ελέγχου του τεστ *LM*, παρά τις σχετικές βάσιμες επιφυλάξεις που είχαν εκφρασθεί στην θεωρία ως προς την εφαρμοσιμότητά του.

Με την απόφαση της 17.01.2021⁶⁴ το *Rechtbank Amsterdam* με ερμηνευτικό οδοδείκτη την προδικαστική απόφαση *L&P* εκτέλεσε τα ΕΕΣ, προβαίνοντας στην παράδοση των εκζητούμενων στην Πολωνία. Συγκεκριμένα, κατ'εφαρμογή της εξατομικευμένης βαθμίδας ελέγχου του τεστ *LM* το δικαστήριο απεφάνθη, ότι, το εκζητούμενο πρόσωπο, στο οποίο και απόκειται⁶⁵ να προσκομίσει τα αποδεικτικά στοιχεία εκείνα, τα οποία ενδεικνύουν ότι ο ίδιος υπό τις συγκεκριμένες περιστάσεις θα διατρέξει πραγματικό κίνδυνο παραβίασης του δικαιώματος του σε δίκαιη δίκη, δεν έπραξε τούτο. Συνεπώς, δεν καταφάσκεται παραβίαση του θεμελιώδους δικαιώματος του σε δίκαιη δίκη και το ΕΕΣ πρέπει να εκτελεστεί⁶⁶.

Η κατά τα ανωτέρω στοίχιση της ολλανδικής δικαστικής αρχής εκτέλεσης με την απόφαση *L&P* ως επικύρωσης του τεστ *LM*, δεν αποτέλεσε, ωστόσο, την μοναδική πρόσληψη αυτής σε εθνικό επίπεδο. Προς αυτήν την κατεύθυνση, ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η απόφαση του *Rechtbank Amsterdam* της 21.02.2021, δυνάμει της οποίας η δικαστική αρχή εκτέλεσης αρνήθηκε την εκτέλεση ΕΕΣ των Πολωνικών Αρχών με σκοπό την άσκηση δίωξης Πολωνού υπηκόου για τα αδικήματα της εμπορίας ανθρώπων και της διακίνησης ναρκωτικών λόγω κατάφασης πραγματικού κινδύνου παραβίασης του θεμελιώδους δικαιώματος του εκζητούμενου σε δίκαιη δίκη. Κατά το στάδιο του συστημικού ελέγχου, η δικαστική αρχή εκτέλεσης προσέδωσε ιδιαίτερο βάρος στο γεγονός, ότι ο διάλογος της με την αιτούσα την έκδοση δικαστική αρχή χαρακτηρίστηκε από έλλειψη συνεργασίας, δεδομένου ότι πολλά από τα τεθέντα ερωτήματα απαντήθηκαν ελλιπώς. Κατά το στάδιο του εξατομικευμένου ελέγχου επεσήμανε, ότι αφενός ο συγκεκριμένος εκζητούμενος έχει καταστεί αντικείμενο ιδιαίτερης προσοχής, καθώς η υπόθεση του έχει προσελκύσει το πολιτικό ενδιαφέρον, αφετέρου ότι επ' αφορμής της συγκεκριμένης υπόθεσης και οι ίδιες οι ολλανδικές αρχές έχουν στοχοποιηθεί,

---

⁶⁴ ECLI:NL:RBAMS:2021:179.

⁶⁵ Βλ. ιδίως σκέψη 5.4.4. της ως άνω απόφασης. Επισημαίνεται, πάντως ότι η μετακύλιση του βάρους απόδειξης πλήρωσης των εξατομικευμένων κριτηρίων του ελέγχου στον εκζητούμενο, καίτοι γινόταν δεκτή από τις επιμέρους εθνικές δικαστικές αρχές εκτέλεσης δεν υπήρχε ερμηνευτική υπόδειξη του ΔΕΕ προς τούτο μέχρι και την απόφαση *X&Y*.

⁶⁶ ECLI:NL:RBAMS:2021:420.

καθότι τα πολωνικά δικαστηρία δέχονται πιέσεις, προκειμένου να αρνούνται την εκτέλεση των εκδοθέντων από τις τελευταίες ΕΕΣ.

3.1. Η κριτική της απόφασης

Λαμβανόμενων υπόψιν των ανωτέρω, δικαιώνεται η ένταση της θεωρίας, σύμφωνα με την οποία η διατήρηση της εξατομικευμένης βαθμίδας ελέγχου του τεστ *LM* περιστελλεί την προστατευτική εμβέλεια του δικαιώματος του εκζητουμένου σε δίκαιη δίκη. Πράγματι, φαίνεται ότι η εν λόγω βαθμίδα μπορεί να λειτουργήσει προς την κατεύθυνση της κατάφασης της παραβίασης του δικαιώματος του εκζητουμένου, μόνο στην περίπτωση που το υπό κρίση αδίκημα είτε έφερε πολιτικό χαρακτήρα είτε είχε προσελκύσει το ενδιαφέρον της εκτελεστικής εξουσίας.

Ωστόσο, δεδομένων των εξελίξεων που έλαβαν χώρα στην Πολωνία κατόπιν και της έκδοσης της προδικαστικής απόφασης *L&P* η κριτική της θεωρίας επί της εφαρμοσιμότητας της εξατομικευμένης βαθμίδας ελέγχου οξύνθηκε – ευλόγως – έτι περαιτέρω. Συγκεκριμένα, με την απόφαση της 7.10.2021 το Συνταγματικό Δικαστήριο της Πολωνίας αμφισβήτησε ευθέως την υπεροχή του ενωσιακού δικαίου, κρίνοντας⁶⁷ ότι η Πολωνία, με βάση το Σύνταγμά της, δεν είναι υποχρεωμένη να σέβεται την αρχή της ανεξαρτησίας της Δικαιοσύνης, όπως την προβλέπει η Συνθήκη και την ερμηνεύει το ΔΕΕ. Σχετικώς, υποστηρίχθηκε⁶⁸, ότι μετά την έκδοση της ως άνω απόφασης, η οποία στοχεύει ακριβώς στην απονομιμοποίηση της δικαιοδοσίας του ΔΕΕ ως προς τον έλεγχο του σεβασμού του δικαιώματος σε ανεξάρτητο δικαστήριο στην Πολωνία, η εξατομικευμένη βαθμίδα ελέγχου παραβίασης δεν καθίσταται απλώς μια περιττή τυπολατρεία, πολλώ δε μάλλον μετατρέπει την απόδειξη πραγματικού κινδύνου παραβίασης στην περίπτωση του συγκεκριμένου εκζητουμένου, σε αθέμιτο περιορισμό του δικαιώματος του σε δίκαιη δίκη εντός του μηχανισμού ΕΕΣ.

4. Η απόφαση *X&Y*⁶⁹/ *Openbaar Ministerie II*

Παρατάυτα, το ΔΕΕ δεν ασπάστηκε την κριτική της θεωρίας και στην πρώτη μετά την έκδοση της απόφασης του Συνταγματικού Δικαστηρίου απόφασή του, ήτοι την απόφαση *X&Y*, επικύρωσε την αναγκαιότητα διατήρησης της εξατομικευμένης βαθμίδας ελέγχου,

---

⁶⁷ Συνταγματικό Δικαστήριο της Πολωνίας, απόφαση *K3/21* της 7^{ης} Οκτωβρίου του 2021, διαθέσιμη στην αγγλική σε <https://trybunal.gov.pl/en/hearings/judgments/art/11662-ocena-zgodnosci-z-konstytucja-rp-wybranych-przepisow-traktatu-o-unii-europejskiej>. Jaraczewski J, Gazing into the Abyss: The *K 3/21* decision of the Polish Constitutional Tribunal, *VerfBlog*, 2021/10/12, διαθέσιμο σε <https://verfassungsblog.de/gazing-into-the-abyss/>.

⁶⁸ Βλ. *Zimmerman F*, ό.π., σελ. 15.

⁶⁹ ΔΕΕ, απόφαση της 22.02.2022 Τμήμα Μείζονος Συνθέσεως, υποθ. *X&Y* (C 562/21 PPU και C 563/21 PPU), συνεκδικασθείσες.

μετακυλίοντας, μάλιστα, ρητώς το βάρος απόδειξης του εξατομικευμένου κινδύνου παραβίασης στον εκζητούμενο⁷⁰.

Ειδικότερα, το Rechtbank Amsterdam κλήθηκε να αποφανθεί για την εκτέλεση ενός ΕΕΣ των Πολωνικών δικαστικών αρχών, με αντικείμενο την σύλληψη και την παράδοσή του Πολωνού υπηκόου Χ προς εκτέλεση επιβληθείσας σε αυτόν στερητικής της ελευθερίας ποινής για τα εγκλήματα της εκβίασης και της απειλής βίας, καθώς και έξι ΕΕΣ εις βάρος του Πολωνού υπηκόου Υ, εκ των οποίων δύο αφορούσαν την εκτέλεση στερητικών της ελευθερίας ποινών και τα λοιπά τέσσερα ΕΕΣ την άσκηση ποινική δίωξης μεταξύ άλλων και για το αδίκημα της απάτης. Επ' αυτών απέστειλε στο ΔΕΕ τα εξής προδικαστικά ερωτήματα: Πρώτον, οφείλει η δικαστική αρχή εκτέλεσης κατά την εξέταση ΕΕΣ με σκοπό την εκτέλεση στερητικής της ελευθερίας ποινής να εφαρμοσεί εξατομικευμένου κριτήρια ελέγχου, όταν δυνάμει της ισχύουσας νομοθεσίας⁷¹ ο εκζητούμενος δε δύναται να αμβισβητήσει αποτελεσματικά το κύρος του διορισμού ή της νομιμότητα άσκησης των δικαιοδοτικών καθηκόντων των δικαστών του εκδόντος της καταδικαστικής απόφαση δικαστηρίου; Δεύτερον, οφείλει η δικαστική αρχή εκτέλεσης κατά την εξέταση ΕΕΣ με σκοπό την άσκηση ποινικής δίωξης, να εφαρμόσει εξατομικευμένα κριτήρια ελέγχου, όταν λόγω της τυχαίας ανάθεσης των υποθέσεων δεν μπορεί να προσδιορισθεί ποιοι δικαστές του Κράτους Μέλους έκδοσης του ΕΕΣ θα εξετάσουν την υπόθεσή του εκζητούμενου μετά την παράδοσή του και συνεπώς καθίσταται αδύνατον να επικαλεστεί στην πράξη κατά τρόπο εξατομικευμένο, τις πλημμέλειες που έχουν τυχόν διαπραχθεί κατά τον διορισμό ενός ή περισσότερων δικαστών;

Επί των ως άνω προδικαστικών ερωτημάτων, ο Γενικός Εισαγγελέας Ράντος⁷², έλαβε σαφή θέση⁷³, υποστηρίζοντας ότι η αμφιβολία της δικαστικής αρχής εκτέλεσης ως προς τις συνέπειες, που επέφερε η συμμετοχή πλημμελώς διορισμένων δικαστών στον σεβασμό του θεμελιώδους δικαιώματος του εκζητούμενου σε ανεξάρτητο δικαστήριο, δεν αρκεί καθεαυτήν για να στοιχειοθετηθεί η ύπαρξη πραγματικού κινδύνου παραβίασης του κατά τα κριτήρια του εξατομικευμένου σταδίου ελέγχου. Το ΔΕΕ, καίτοι επεσήμανε ότι στο επίπεδο της συστημικής βαθμίδας ελέγχου πρέπει να αξιολογείται – μεταξύ άλλων – και «η νομολογία του συνταγματικού δικαστηρίου του κράτους μέλους έκδοσης του εντάλματος με την οποία αμφισβητείται η υπεροχή του δικαίου της Ένωσης και ο δεσμευτικός χαρακτήρας των αποφάσεων του Δικαστηρίου»⁷⁴, αναφερόμενο σαφώς στην ως άνω απόφαση του Συνταγματικού

⁷⁰ Βλ. *Αναγνωσταρά Γ., Κανέλλο Γ.*, Επισκόπηση ενωσιακής νομολογίας (Ιανουάριος-Μάρτιος 2022), ΕυΔικ, 1/2022, 48 · *Μητσιοπούλου Σ.*, ΔιΔικ 2/2022, 344-345.

⁷¹ Βλ. σκέψη 19. Πρόκειται για την νομοθετική τροποποίηση του νόμου περί οργανώσεως των τακτικών δικαστηρίων, του νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου, της 14.02.2020.

⁷² Βλ. Προτάσεις του Γενικού Εισαγγελέα Ράντου.

⁷³ Βλ. σκέψη 59 των Προτάσεων του Γενικού Εισαγγελέα.

⁷⁴ Βλ. σκέψη 80.

Δικαστηρίου της Πολωνίας, επανέλαβε την ανάγκη καταφυγής σε εξατομικευμένα κριτήρια ελέγχου.

Μάλιστα, έκρινε ότι στην περίπτωση διαδικασίας παράδοσης προς εκτέλεση στερητικής της ελευθερίας ποινής ή στερητικού της ελευθερίας μέτρου ασφαλείας εναπόκειται στο πρόσωπο εις βάρος του οποίου έχει εκδοθεί ΕΕΣ να προσκομίσει συγκεκριμένα στοιχεία τα οποία κατατείνουν στο ότι οι συστημικές ή γενικευμένες πλημμέλειες του δικαιοδοτικού συστήματος του κράτους μέλους έκδοσης του εντάλματος είχαν συγκεκριμένο αντίκτυπο στη μεταχείριση της ποινικής του υπόθεσης⁷⁵. Αλλά και στην περίπτωση διαδικασίας παράδοσης με σκοπό την άσκηση ποινικής δίωξης, το γεγονός ότι η σύνθεση του αρμόδιου εκδίκασης της υπόθεσης του εκζητουμένου δικαστικού σχηματισμού παραμένει άγνωστη κατά τον χρόνο εξέτασης του ΕΕΣ, δεν απαλλάσσει την δικαστική αρχή εκτέλεσης από την υποχρέωση εξακρίβωσης της συνδρομής πραγματικού κινδύνου προσβολής του θεμελιώδους δικαιώματος σε δίκαιη δίκη συνεπεία της παραδόσής του, επί τη βάση των προσκομισθέντων από τον ίδιο τον εκζητούμενο αποδεικτικών στοιχείων⁷⁶.

4.1. Η αξιολόγηση της απόφασης

Η απόφαση X&Y χαρακτηρίστηκε από την θεωρία ως μία πλέον ανησυχητική εξέλιξη⁷⁷, με την οποία το ΔΕΕ, παρά των απολύτων χαρακτηριστικών που σταδιακά προσέλαβε το θεσμικό ελλείμμα δικαστικής ανεξαρτησίας στην Πολωνία, αρνείται να αναθεωρήσει την ερμηνευτική θέση του και εμμένει στην εφαρμοσιμότητα της εξατομικευμένης βαθμίδας ελέγχου, προκειμένου να διασφαλίσει την αποτροπή του κινδύνου ατιμωρησίας. Έτι περαιτέρω ανησυχητική, κρίνεται, ωστόσο, η μετακύλιση του βάρους απόδειξης του πραγματικού κινδύνου παραβίασης του δικαιώματος σε ανεξάρτητο δικαστήριο στον εκζητούμενο. Όπως έχει υποστηριχθεί⁷⁸, η προσθήκη του νέου αυτού όρου κατάφασης της παραβίασης του εν λόγω θεμελιώδους δικαιώματος ουσιαστικά εκμηδενίζει την δυνατότητα του εκζητουμένου να επιτύχει την μη εκτέλεση του εις βάρος του εκδοθέντος ΕΕΣ. Κατά τον Παπακυριάκου⁷⁹ καίτοι το ενωσιακό μέτρο προστασίας του θεμελιώδους δικαιώματος του εκζητουμένου σε ανεξάρτητο δικαστήριο είναι επαρκές⁸⁰ για τον αποτελεσματικό έλεγχο της παραβίασης ως λόγου άρνησης εκτέλεσης του ΕΕΣ, το ΔΕΕ έχει εξαρτήσει την απόδειξη

---

⁷⁵ Βλ. σκέψεις 83-84.

⁷⁶ Βλ. σκέψη 96.

⁷⁷ Βλ. *Inghelbrecht F.*, *Avoiding the Elephant in the Room Once Again: CJEU Confirms and Specifies the Application of Restrictive Two-Step Test to European Arrest Warrants from Poland*, *VerfBlog*, 2022/2/25, διαθέσιμο σε <https://verfassungsblog.de/avoiding-the-elephant-in-the-room-once-again/>.

⁷⁸ Βλ. *Wahl T.*, CJEU: No Carte Blanche to Refuse EAWs from Poland, *eucri* Issue 1/2022, 34.

⁷⁹ Βλ. Παπακυριάκου Θ., Ο Χώρος Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης: Προκλήσεις για το σύγχρονο κράτος δικαίου στο πεδίο της ποινικής καταστολής, *ΠοινΔικ* 4/2023, 386 -387.

⁸⁰ Μέσω του Χάρτη και της ΕΣΔΑ, η οποία μολονότι δεν έχει δεσμευτική ισχύ νοηματοδοτεί τα δικαιώματα του Χάρτη και συγκροτεί τις γενικές αρχές του ενωσιακού δικαίου κατ' άρ. 6 ΣΕΕ και άρ. 52 παρ. 3 ΣΕΕ.

του πραγματικού κινδύνου παραβίασης του δικαιώματος από όρους, οι οποίοι συρρικνώνουν – εάν δεν εξουδετερώνουν – την δυνατότητα αποτελεσματικής επίκλησής του από τον εκζητούμενο στην πράξη. Πράγματι, επί τη βάσει αυτής της πρόσφατης νομολογιακής εξέλιξης, φαίνεται εξαιρετικά δυσχερές να μπορέσει ο εκζητούμενος να ανταποκριθεί στο βάρος άποδειξης – ήτοι στην συλλογή συγκεκριμένων στοιχείων που αποδεικνύουν την έλλειψη δικαστικής ανεξαρτησίας, των δικαστών που θα τον έχουν δικάσει κάθε φορά. Μάλιστα, η ως άνω διαμόρφωση της εξατομικευμένης βαθμίδας ελέγχου κατά τρόπο που να οδηγεί κατά συντριπτική πλειοψηφία υπέρ της εκτέλεσης του ΕΕΣ, έχει επισημανθεί, ότι ουσιαστικά «επαναυτοματοποιεί»⁸¹ σε μεγάλο βαθμό την ελεγχόμενη ως προς την παραβίαση των θεμελιωδών δικαιωμάτων του εκζητουμένου – σύμφωνα με το άρ. 1 παρ. 3 ΑπΠλ και την Γνωμοδότηση 2/13 – αμοιβαία εμπιστοσύνη εντός του μηχανισμού ΕΕΣ.

5. Η απόφαση Puig Gordi⁸²

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η απόφαση Puig Gordi⁸³, με την οποία δοκιμάζεται η εφαρμογή του, νομολογιακώς διαμορφωθέντος στο πλαίσιο της κρίσης του κράτους δικαίου στην Πολωνία, τεστ *LM* σε μία ουσιωδώς διαφορετική πραγματική περίπτωση.

Συγκεκριμένα, μετά την διεξαγωγή δημοψηφίσματος για την ανεξαρτησία της Αυτόνομης Κοινότητας της Καταλονίας κινήθηκε ποινική διαδικασία ενώπιον του Ανώτατου Δικαστηρίου της Ισπανίας (Tribunal Supremo) εις βάρος πλειόνων προσώπων, τα οποία συμμετείχαν στην οργάνωση του δημοψηφίσματος, στα οποία αποδίδεται η τέλεση των αδικημάτων της στάσης και της απιστίας περί την υπηρεσία. Κατόπιν αυτού, τα διωκόμενα πρόσωπα, μεταξύ άλλων και ο L. Puig Gordi, κατέφυγαν στο Βέλγιο. Εν συνεχεία, τα βελγικά δικαστήρια κλήθηκαν να αποφανθούν επί εκδοθέντων από τις Ισπανικές Αρχές ΕΕΣ με σκοπό την άσκηση ποινικής δίωξης εις βάρος των προσώπων αυτών, την εκτέλεση των οποίων, ωστόσο, αρνήθηκαν λόγω της συνδρομής κινδύνου παραβίασης του θεμελιώδους δικαιώματος σε δίκαιη δίκη, συνεπεία της παράδοσής τους, δεδομένου ότι η δικαιοδοσία του Ανώτατου Δικαστηρίου της Ισπανίας να δικάσει τα εκζητούμενα πρόσωπα δεν είχε ρητή νομική βάση. Αντιδρώντας στην εξέλιξη αυτή το Ανώτατο Δικαστήριο της Ισπανίας απέστειλε σειρά προδικαστικών ερωτημάτων στο ΔΕΕ, δια των οποίων εξέφραζε τις αμφιβολίες του, όσον αφορά την εξουσία της δικαστικής αρχής εκτέλεσης πρώτον να εκτιμήσει την δικαιοδοσία της δικαστικής αρχής έκδοσης του ΕΕΣ, δεύτερον να αρνηθεί την εκτέλεση του υπό εξέταση ΕΕΣ λόγω ενδεχόμενης προσβολής των θεμελιωδών δικαιωμάτων του εκζητουμένου, η οποία

---

⁸¹ Βλ. *Di Franco E., Correia de Carvalho M., Mutual Trust and EU Accession to the ECHR: Are We Over the Opinion 2/13 Hurdle?*, European Papers, Vol. 8, 2023, No 3, 1231-1232.

⁸² ΔΕΕ, απόφαση της 31.01.2023 Τμήμα Μείζονος Συνθέσεως, υπόθεση Puig Gordi (C-158/21).

⁸³ Βλ. για την περίληψη της απόφασης *Αναγνωσταρά Γ., Κανέλλο Γ., Επισκόπηση ενωσιακής νομολογίας* (Ιανουάριος-Μάρτιος 2023), ΕυΔικ, 1/2023, 53-55 · *Τσιτσιπά Ε., ΕΕΕυρΔ 1/2023, 71-73.*

απορρέει από τη μη αναγνώριση της εν λόγω δικαιοδοσίας και ερείδεται αποκλειστικώς στο εθνικό δίκαιο του κράτους εκτέλεσης και όχι στο ενωσιακό δίκαιο. Τρίτον, ζήτησε να αποσαφηνιστεί εάν είναι συμβατή με την ΑπΠλ η έκδοση από το αιτούν δικαστήριο νέου ΕΕΣ εις βάρος του ίδιου προσώπου, το οποίο να απευθύνεται προς το ίδιο Κράτος Μέλος.

Λαμβάνοντας θέση επί των ως άνω προδικαστικών ερωτημάτων το ΔΕΕ προέβη σε ορισμένες ιδιαίτερες κρίσιμες παραδοχές. Κατ'αρχάς, σε πρώτο επίπεδο διευκρίνισε ότι η δικαστική αρχή εκτέλεσης δεν διαθέτει, δυνάμει του δικαίου της Ένωσης, εξουσία ελέγχου της δικαιοδοσίας της δικαστικής αρχής έκδοσης του ΕΕΣ, δεδομένου ότι η έλλειψη δικαιοδοσίας δεν προβλέπεται ως λόγος άρνησης εκτέλεσης κατά την ΑπΠλ⁸⁴. Σε δεύτερο, ωστόσο, επίπεδο, επεσήμανε, ότι η δικαστική αρχή εκτέλεσης οφείλει να εξετάσει κατά ποσόν η έλλειψη δικαιοδοσίας του δικαστηρίου, το οποίο κατά πάσα πιθανότητα, θα κληθεί να εξετάσει την υπόθεση του εκζητουμένου, είναι πρόδηλη και ως εκ τούτου μπορεί να στοιχειοθετήσει κίνδυνο παραβίασης του θεμελιώδους δικαιώματος του εκζητουμένου σε δίκαιη δίκη⁸⁵. Περαιτέρω, έκρινε ότι ως βάση άρνησης εκτέλεσης του ΕΕΣ λόγω παραβίασης θεμελιωδών δικαιωμάτων, μπορεί να εφαρμοσθεί και η εθνική διάταξη⁸⁶ του δικαίου του Κράτους Μέλους εκτέλεσης, εφόσον το περιεχόμενο αυτής δεν βαίνει πέραν του περιεχομένου του άρ. 1 παρ. 3 τΑπΠλ, όπως αυτό έχει ερμηνευθεί από το Δικαστήριο⁸⁷.

Ως ερμηνευτική μέθοδος ελέγχου της παραβίασης επιλέγεται και πάλι το τεστ *LM*. Ειδικότερα, η δικαστική αρχή εκτέλεσης οφείλει να εξετάσει αφενός την συνδρομή συστημικών ή γενικευμένων πλημμελειών στη λειτουργία του δικαιοδοτικού συστήματος του εν λόγω κράτους μέλους ή πλημμελειών που επηρεάζουν τη δικαστική προστασία μιας ομάδας προσώπων δυνάμενης να προσδιορισθεί αντικειμενικώς, στην οποία ανήκει το εκζητούμενο πρόσωπο⁸⁸, αφετέρου να διακριβώσει, κατά τρόπο συγκεκριμένο και ακριβή, εάν, λαμβανομένων υπόψη της προσωπικής κατάστασης του συγκεκριμένου προσώπου, της φύσεως της αξιόποινης πράξης για την οποία διώκεται και του πραγματικού πλαισίου στο οποίο εντάσσεται η έκδοση του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης, υφίστανται σοβαροί και αποδεδειγμένοι λόγοι για να θεωρηθεί ότι το πρόσωπο αυτό θα διατρέξει τέτοιο κίνδυνο συνεπεία της παράδοσής του. Μάλιστα, στο πλαίσιο της συστημικής βαθμίδας ελέγχου μπορεί να ληφθεί υπόψιν ως στοιχείο αποδεικτικό του συγκεκριμένου κινδύνου παραβίασης και η

---

⁸⁴ Βλ. σκέψη 18.

⁸⁵ Βλ. σκέψη 107.

⁸⁶ Εν προκειμένω το άρ. 4, στοιχ. 5, του νόμου της 19ης Δεκεμβρίου 2003, δυνάμει του οποίου ενσωματώθηκε στην βελγική έννομη τάξη η ΑπΠλ.

⁸⁷ Βλ. σκέψη 80.

⁸⁸ Βλ. σκέψεις 97 και 122.

προσκομισθείσα από τον εκζητούμενο έκθεση⁸⁹, η οποία έχει καταρτιστεί από την Ομάδα για την Αυθαίρετη Κράτηση (OEAK) του Ο.Η.Ε⁹⁰.

Τέλος, το ΔΕΕ αποφάνθηκε ότι είναι δυνατή η έκδοση πολλών διαδοχικών ΕΕΣ για έναν εκζητούμενο με σκοπό να επιτευχθεί η παράδοσή του από κράτος μέλος μετά την απορρίψη εκτέλεσης του πρώτου ΕΕΣ, εκδοθέντος εις βάρος του. Ωστόσο, η εκτέλεση νέου ΕΕΣ, προκειμένου να μην οδηγεί σε παραβίαση των θεμελιωδών δικαιωμάτων του εκζητουμένου πρέπει να είναι σύμφωνη με την αρχή της αναλογικότητας⁹¹.

5.1. Η αξιολόγηση της απόφασης

Το πρώτον, ως πλέον σημαντική παραδοχή της απόφασης έχει χαιρετιστεί⁹² από την θεωρία η αποσαφήνιση από το ΔΕΕ, ότι η ρήτη προβλέψη του εθνικού δικαίου Κράτους Μέλους της παραβίασης θεμελιωδών δικαιωμάτων του εκζητουμένου ως λόγου άρνησης εκτέλεσης του ΕΕΣ – εν αντιθέσει με την ερμηνευτική συναγωγή της από το γράμμα της 1 παρ. 3 ΑπΠλ – είναι συμβατή με την ΑπΠλ, στον βαθμό που η προστατευτική τους εμβέλεια των δικαιωμάτων δεν ερμηνεύεται πέραν του ενωσιακού μέτρου προστασίας. Περαιτέρω, αξιοσημείωτες και ενισχύουσες την έννομη θέση του εκζητουμένου αξιολογούνται τόσο η αναγωγή της πρόδηλης έλλειψης δικαιοδοσίας του δικαστηρίου του κράτους έκδοσης σε βάση θεμελίωσης του κινδύνου παραβίασης του θεμελιώδους δικαιώματος σε δίκαιη δίκη, όσο και η επίκληση της αρχής της αναλογικότητας προς αυτήν την κατεύθυνση.

Παρά, ωστόσο, τις εξελίξεις αυτές, επιβεβαιώνεται και πάλι η ακαμψία⁹³ του ΔΕΕ ως προς την αναπροσαρμογή του τεστ LM, το οποίο φαίνεται να έχει εμπεδωθεί στη νομολογία του ως το μοναδικό πρόσφορο ερμηνευτικό εργαλείο ελέγχου παραβίασης του θεμελιώδους δικαιώματος του εκζητουμένου σε δίκαιη δίκη.

---

⁸⁹ Πρόκειται για την Γνωμοδότηση Νο. 6/2019, η οποία αφορά στους Jordi Cuixart I Navarro, Jordi Sánchez I Picanoyol and Oriol Junqueras I Vies (Spain Working Group on Arbitrary Detention), διαθέσιμη σε: https://ap.ohchr.org/documents/dpage_e.aspx?m=117 Ιδίως σημείο 45: Οι υποβάλλοντες το παράπονο υποστηρίζουν επίσης ότι το Ανώτατο Δικαστήριο δεν έχει δικαιοδοσία επί της υπόθεσης, δεδομένου ότι η δικαιοδοσία του επί του επικληθέντος αδικήματος της εξέγερσης καθιερύεται μόνο όταν αυτό σκοπεί στην ανατροπή του πολιτεύματος. Πρόκειται για εσφαλμένη ερμηνεία του άρ. 65 παρ. 1 του Οργανικού Νόμου για την Δικαιοσύνη. Περαιτέρω, υποστηρίζουν ότι η δικαιοδοσία του Ανώτατου Δικαστηρίου έχει ιδρυθεί στο παρελθόν μόνο για επιθέσεις σε βάρος του συνταγματικώς ορισθέντος πολιτεύματος, ήτοι της κοινοβουλευτικής μοναρχίας, και όχι σε περιπτώσεις της εδαφικής αναδιοργάνωσης της χώρας σε περιφερειακό επίπεδο. Συνεπώς, η επέκταση των περιπτώσεων ιδρύσης της δικαιοδοσίας του Ανώτατου Δικαστηρίου είναι πρωτοφανής και αδικαιολόγητη (μετάφραση της γράφουσας).

⁹⁰ Βλ. σκέψη 121.

⁹¹ Βλ. σκέψη 146.

⁹² Βλ. *Wahl T.*, CJEU Upholds Restrictive Fundamental Rights Jurisprudence on the EAW in Catalan Surrender Cases, *eu crim Issue* 1/2023, 43.

⁹³ Βλ. *Grossio L., Margherita R.*, The Ultimate (but not the Only) Remedy for Securing Fundamental Rights in the EAW System? Some Reflections on Puig Gordi and E. D. L., *European Papers* Vol. 8, 2023, No 2, 547-559.

6. Καταληκτικές παρατηρήσεις

Η κρίση του κράτους δικαίου υπό την έκφραση του θεσμικού ελλείμματος ανεξαρτησίας στην Πολωνία, η οποία αποτέλεσε την βάση νομολογιακής διαμόρφωσης του τεστ LM αναμένεται, πλέον, μετά την αλλαγή της Κυβέρνησης, σταδιακά να αποκατασταθεί, ενώ, έχει ήδη ανακοινωθεί ο τερματισμός της διαδικασίας του άρ. 7 ΣΕΕ από την Επιτροπή⁹⁴. Κατά τούτο, απομένει να φανεί εάν το ΔΕΕ ενόψει μελλοντικών δικαιοκρατικών κρίσεων σε άλλα Κράτη Μέλη θα αναγκαστεί να υπερβεί τελικά την προσκόλλησή του στην εξατομικευμένη βαθμίδα ελέγχου του τεστ LM και να αναγάγει τον κίνδυνο παραβίασης της ουσίας θεμελιώδους δικαιώματος σε δίκαιη δίκη σε γενικό λόγο άρνησης εκτέλεσης του ΕΕΣ⁹⁵. Στην περίπτωση αυτή, έχει υποστηριχθεί⁹⁶, ότι θα μπορούσαν να θεωρηθούν προσβολές συστημικού χαρακτήρα και λοιπές όψεις του δικαιώματος – πλην της δικαστική ανεξαρτησίας – όπως λόγου χάριν η διεξαγωγή δικών χωρίς δημοσιότητα ή η παραβίαση του τεκμηρίου αθωότητας.

Ωστόσο, από ένα μέρος της θεωρίας, έναντι της δυναμικής της νομολογίας του ΔΕΕ, προκρίνεται ως δικαιοκρατικά ασφαλέστερη η εισαγωγή της παραβίασης των θεμελιωδών δικαιωμάτων του εκζητούμενου ως υποχρεωτικού λόγου άρνησης εκτέλεσης του ΕΕΣ δια της οδού της νομοθετικής μεταβολής⁹⁷ της ΑπΠλ. Εξάλλου, αντίστοιχος λόγος άρνησης⁹⁸ προβλέπεται ρητώς και σε λοιπά εργαλεία ενωσιακής ποινικής συνεργασίας, όπως στην Οδηγία για την Ευρωπαϊκή Εντολή Έρευνας (ΕΕΕ)⁹⁹, κατά το άρ. 11 στοιχ. στ' της οποίας «η αναγνώριση ή η εκτέλεση μιας ΕΕΕ μπορεί να απορριφθεί από την αρχή εκτέλεσης όταν υπάρχουν σοβαροί λόγοι να θεωρηθεί ότι η εκτέλεση του ερευνητικού μέτρου που αναφέρεται στην ΕΕΕ θα ήταν ασύμβατη με τις υποχρεώσεις του κράτους μέλους εκτέλεσης σύμφωνα με το άρθρο 6 ΣΕΕ και το Χάρτη». Με ιδιαίτερη σαφήνεια τίθεται η υποχρέωση σεβασμού στο πλαίσιο του μηχανισμού ΕΕΕ και στην σκέψη 19 του Προϊμίου, σύμφωνα με την οποία «Η δημιουργία ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης στην Ένωση βασίζεται στην αμοιβαία εμπιστοσύνη και σε τεκμήριο συμμόρφωσης των άλλων κρατών μελών με το δίκαιο της Ένωσης και ιδίως με τα θεμελιώδη δικαιώματα. Ωστόσο το τεκμήριο αυτό είναι μαχητό...». Υπό το πρίσμα αυτό, η μη εισαγωγή του ως άνω λόγου

⁹⁴ Βλ. Δελτίο τύπου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 6.05.2024, διαθέσιμο σε https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_24_2461, με το οποίο ανακοινώθηκε ο τερματισμός της διαδικασίας του άρ. 7 παρ. 1 ΣΕΕ περί την διαπίστωση ύπαρξης σαφούς κινδύνου σοβαρής και διαρκούς παραβίασης της αρχής του κράτους δικαίου στην Πολωνία, μετά την παρουσίαση και υπόσχεση υλοποίησης σχεδίου λήψης αποκαταστατικών μέτρων από τη νέα Κυβέρνηση. Πλέον αναμένεται η επίσημη απόσυρση της Αιτιολογημένης Πρότασης της Επιτροπής, με την οποία ενεργοποιήθηκε ο μηχανισμός του άρ. 7 παρ. 1 ΣΕΕ το 2017 εις βάρος της Πολωνίας.

⁹⁵ Βλ. Τζαννετή Α., 332-333.

⁹⁶ Ο.π.

⁹⁷ Βλ. Zimmerman F., ό.π., 19 · Symeonidou-Kastanidou E., Fundamental Rights Concerns Regarding the European Arrest Warrant, EuCLR, Vol. 1/ 2022, 33.

⁹⁸ Επισημαίνεται, ωστόσο, ότι ο εν λόγω, όπως και οι λοιποί προβλεπόμενοι στην Οδηγία λόγοι άρνησης είναι δυναητικοί.

⁹⁹ Οδηγία 2014/41/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 3ης Απριλίου 2014 περί της ευρωπαϊκής εντολής έρευνας σε ποινικές υποθέσεις.

άρνησης στην ΑπΠλ από τον ενωσιακό νομοθέτη, έχει χαρακτηριστεί¹⁰⁰ ως ασυνεπής, δεδομένου ότι η διαφοροποίηση δεν δικαιολογείται, λαμβανομένου υπόψιν ότι η διαδικασία παράδοσης του εκζητουμένου με σκοπό την δίωξη ή την έκτιση στερητικής της ελευθερίας ποινής εγκυμονεί σοβαρότερους κινδύνους για τα θεμελιώδη δικαιώματά του σε σχέση με την ηπιότερη διαδικασία της συλλογής αποδείξεων. Και εάν η αβλεψία αυτή του ενωσιακού νομοθέτη εξηγείται¹⁰¹ από το πρώιμο στάδιο θέσπισης της ΑπΠλ, κατά το οποίο δεν μπορούσαν να διαγνωσθούν οι συνέπειες της ενωσιακής ποινικής συνεργασίας στα θεμελιώδη δικαιώματα, η συν τω χρόνω εμπέδωση αυτών καθιστά επιβεβλημένη την νομοθετική τροποποίηση της ΑπΠλ προς αυτήν την κατεύθυνση¹⁰².

Ανεξαρτήτως του πόσο πιθανή είναι η λήψη μίας τέτοιας ενωσιακής νομοθετικής πρωτοβουλίας, είναι γεγονός, ότι η νομολογιακή αναγνώριση του θεμελιώδους δικαιώματος σε δίκαιη δίκη ως λόγου μη εκτέλεσης του ΕΕΣ – παρά τις επιμέρους δυσκολίες – έθεσε στο επίκεντρο¹⁰³ της συζήτησης την ανάγκη πληρέστερης προστασίας των θεμελιώδων δικαιωμάτων του εκζητουμένου εντός του μηχανισμού Ε, υπογραμμίζοντας την εγγενή ένταση αυτής με την αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης. Υπό το πλαίσιο αυτό, είναι, μάλλον αναπόφευκτο, ότι τόσο ο ενωσιακός νομοθέτης όσο και το ΔΕΕ, θα κληθούν να λάβουν εκ νέου θέση, ενώπιον των προκλήσεων της σχέσης αυτής αλλά και να επανελέγξουν την εγκυρότητα των μέχρι τώρα επιλογών τους, στον βαθμό που αυτές είναι πολύ πιθανόν να δοκιμασθούν μελλοντικά από την παραβίαση ενός άλλου θεμελιώδους δικαιώματος του εκζητουμένου.

III. Η απαγόρευση διακρίσεων λόγω ιθαγένειας

Ο προσδιορισμός του επιπέδου προστασίας του δικαιώματος του εκζητουμένου να μην υφίσταται διακριτική μεταχείρισή λόγω ιθαγένειας (άρ. 18 ΣΔΕΕ), όπως επισημάνθηκε και προκαταρκτικά, εκδηλώνεται σε δύο νομολογιακές τάσεις του ΔΕΕ. Πρώτον, στην διαμόρφωση κριτηρίων ελέγχου του κατά πόσον η μεταφορά του κατ' άρ. 4 παρ. 6 ΑπΠλ

---

¹⁰⁰ Βλ. *Zimmerman F.*, ό.π., 19.

¹⁰¹ Ό.π..

¹⁰² Βλ. *Symeonidou-Kastanidou E.*, ό.π., για τον ρόλο που έχει να διαδραματίσει η αρχή της αναλογικότητας ως προς την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων του εκζητουμένου εντός του μηχανισμού ΕΕΣ · της ίδιας *Research Brief Stream (Strengthening Act in the European Criminal Justice Area through mutual recognition and the Streamlined Application of European Arrest Warrant) for Greece*, 2020, 3-4.

¹⁰³ Βλ. Έκθεση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο σχετικά με την εφαρμογή της απόφασης-πλασίου του Συμβουλίου, της 13ης Ιουνίου 2002, για το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης και τις διαδικασίες παράδοσης μεταξύ των κρατών μελών 2.7.2020: COM/2020/270 final, 3· Το Ευρωπαϊκό Ένταλμα Σύλληψης και η διαδικασία παράδοσης– σύγχρονες προκλήσεις ” (2020/C 419/09), OJ C 419 /4.12.2020 23, σημ 9.

δυνητικού λόγου άρνησης εκτέλεσης ΕΕΣ, διασφαλίζει την προστασία των προσώπων από αθέμιτες διακρίσεις λόγω ιθαγένειας. Δεύτερον, στην αναγωγή της απαγόρευσης διακρίσεων λόγω ιθαγένειας σε δικαιοπολιτικό λόγο, που επιτάσσει την προτεραιοποίηση του μηχανισμού ΕΕΣ έναντι της ικανοποίησης αιτήματος έκδοσης από τρίτο (μη μέλος της Ένωσης) Κράτος.

Αμφότερες, δε οι ως άνω εξελίξεις απορρέουν από την αρχή της αμοιβαίας εμπιστοσύνης, η οποία έχει ως βάση την σταδιακή εναρμόνιση των ποινικών συστημάτων των Κρατών Μελών. Ειδικότερα, χάριν της αμοιβαίας εμπιστοσύνης στα ποινικά συστήματα των Κρατών Μελών της ενωσιακής έννομης τάξης, αφενός κάμπτεται η απόλυτη απαγόρευση έκδοσης ημεδαπών κατά το εθνοκεντρικό μοντέλο της εκδόσης, αφετέρου προτιμάται η ενεργοποίηση του μηχανισμού ΕΕΣ από την έκδοση του εκζητούμενου προσώπου σε τρίτο Κράτος, για το οποίο ο φόβος ανεπαρκών δικαιοκρατικών εγγυήσεων παρεμένει δικαιολογημένος.

1.Η ισοδύναμη προστασία ημεδαπών και μόνιμων κατοίκων του Κράτους εκτέλεσης του ΕΕΣ

Σύμφωνα με το άρ. 4 παρ. 6 ΑπΠλ ορίζεται ότι η δικαστική αρχή εκτέλεσης μπορεί να αρνηθεί την εκτέλεση του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης *«εάν το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης έχει εκδοθεί προς τον σκοπό εκτέλεσης της ποινής ή μέτρου ασφαλείας στερητικών της ελευθερίας, όταν ο καταζητούμενος διαμένει στο κράτος μέλος εκτέλεσης, είναι υπήκοος ή κάτοικος του και αυτό το κράτος δεσμεύεται να εκτελέσει την ποινή ή το μέτρο ασφαλείας σύμφωνα με το εσωτερικό του δίκαιο»*. Το κρίσιμο ερμηνευτικό ζήτημα, το οποίο κλήθηκε να επεξεργαστεί το ΔΕΕ, έγκειται ακριβώς στον προσδιορισμό της σχέσης του ως άνω άρθρου της ΑπΠλ με την αρχή της απαγόρευσης διακρίσεων λόγω ιθαγένειας (άρ. 18 ΣΛΕΕ).

1.1. Η απόφαση Kozlowski¹⁰⁴

Το Εφετείο της Στουτγκάρδης απέστειλε στο ΔΕΕ προδικαστικό ερώτημα στο ΔΕΕ, αναφορικά με την συμβατότητα του άρ. 83 του γερμΚώδικα Δικαστικής Συνδρομής (§ 83b IRG) – σύμφωνα με το οποίο η παράδοση ημεδαπών προβλεπόταν ως υποχρεωτικός λόγος άρνησης εκτέλεσης του ΕΕΣ, ενώ η παράδοση αλλοδαπών ως δυνητικός – με την απαγόρευση της διακριτικής μεταχείρισης λόγω ιθαγένειας.

Εν προκειμένω το ΔΕΕ επεσήμανε, ότι το πρώτον πρέπει να διαπιστωθεί ότι ο εκζητούμενος «κατοικεί» ή «διαμένει» μόνιμα στο κράτος εκτέλεσης, όροι η ερμηνεία των οποίων δεν πρέπει επαφίεται στις δικαστικές αρχές του εκάστοτε κράτους, αλλά απαιτείται να είναι αυτόνομη και ενιαία σε ενωσιακό επίπεδο. Κατά τούτο, ένα πρόσωπο «κατοικεί» στο κράτος εκτέλεσης, όταν εκεί βρίσκεται ο τόπος της πραγματικής κατοικίας, ενώ «διαμένει» σε

---

¹⁰⁴ ΔΕΚ, απόφαση της 17.07.2008, υποθ. Kozlowski (C-66/08).

αυτό, όταν έχει αναπτύξει δεσμούς ανάλογου βαθμού προς εκείνους που αναπτύσσει και ένας κάτοικος. Σε δεύτερο στάδιο, πρέπει να διαγνωσθεί κατά πόσον ο εκζητούμενος έχει εύλογο συμφέρον να εκτίσει την ποινή του στο κράτος εκτέλεσης, δεδομένου ότι κύριος σκοπός του άρ. 4 παρ. 6 ΑπΠλ είναι η βελτιστοποίηση των προοπτικών κοινωνικής επανένταξης του μετά την έκτιση της ποινής. Με άλλα λόγια, η δικαστική αρχή εκτέλεσης οφείλει να εκτιμήσει συνολικά εάν υφίσταται επαρκής συνδέσμος¹⁰⁵ του προσώπου με το κράτος επί τη βάσει αντικειμενικών παραγόντων, όπως η διάρκεια διαμονής, οι οικονομικοί και οι οικογενειακοί δεσμοί. Κατά τα ανωτέρω, το ΔΕΕ αξιώνει ο τρόπος ενσωμάτωσης του άρ. 4 παρ. 6 ΑπΠλ σε εκάστη εθνική έννομη τάξη να αφήνει περιθώριο διακριτικής ευχέρειας στην δικαστική αρχή εκτέλεσης ως προς την αξιολόγηση των πραγματικών δεσμών του εκζητουμένου με το κράτος εκτέλεσης.

Πάντως, ο Γενικός Εισαγγελέας Bot¹⁰⁶, προσεγγίζοντας μάλλον από την αντίθετη όψη, το υποβληθέν προδικαστικό ερώτημα, δέχθηκε ότι η απόλυτη απαγόρευση παράδοσης των Γερμανών υπηκόων είναι ασύμβατη με την ΑπΠλ, δεδομένου ότι η απογόρευση διακριτικής μεταχείρισης λόγω ιθαγένειας επιτάσσει να υφίστανται περιθώρια εκτίμησης της προσωπικής κατάστασης και του ημεδαπού εκζητουμένου, άλλως επανεισάγεται εντός του μηχανισμού ΕΕΣ η απόλυτη απαγόρευση έκδοσης ημεδαπών. Η θέση αυτή φαίνεται να προκρίνει την αναγωγή της απαγόρευσης παράδοσης ημεδαπών με σκοπό την εκτέλεση στερητικής της ελευθερίας ποινής σε δυνητικό λόγο άρνησης εκτέλεσης ΕΕΣ, με το ορθό επιχείρημα, ότι η υπηκόοτητα πρέπει να γίνεται μεν αντιληπτή ως ένδειξη του ισχυρού δεσμού¹⁰⁷ μεταξύ πολίτη και κράτους, όπως και οι λοιπές ιδιαίτερες σχέσεις του αλλοδαπού με το κράτος εκτέλεσης, δεν μπορεί, όμως να οδηγεί υποχρεωτικώς και αυτομάτως στην μη παράδοση μόνο των ημεδαπών πολιτών.

1.2. Η απόφαση Wolzenburg¹⁰⁸

Το ΔΕΕ κλήθηκε να αποφανθεί επί προδικαστικού ερωτήματος των Ολλανδικών Αρχών, σχετικά με το εάν οι προβλέψεις του ολλανδικού δικαίου για την υποχρεωτική μη εκτέλεση ΕΕΣ εις βάρος ημεδαπών και την δυνητικής μη εκτέλεση ΕΕΣ εις βάρος αλλοδαπών πολιτών της Ένωσης, υπό την προϋπόθεση της χορήγησης πιστοποιητικού μόνιμης διαμονής, με το οποίο βεβαιώνεται η αδιάλειπτη πενταετής διαμονή στο Κράτος εκτέλεσης, συνιστά επιτρεπτή διαφοροποίηση μεταχείρισης. Εν προκειμένω, το ΔΕΕ επισημαίνει, υιοθετώντας τα κριτήρια της απόφασης Kozłowski, ότι εν προκειμένω η προϋπόθεση της συνεχούς πενταετούς διαμονής, η οποία προβλέπεται μόνο για του πολίτες των λοιπών Κρατών Μελών είναι σύμφωνη με την αρχή της αναλογικότητας και δικαιολογείται αντικειμενικώς, στον βαθμό που

¹⁰⁵ Βλ. Τζαννετή Α., ό.π., 301.

¹⁰⁶ Βλ. Προτάσεις Γενικού Εισαγγελέα Bot.

¹⁰⁷ Βλ. Βούλγαρη Δ., ό.π., 19.

¹⁰⁸ ΔΕΚ, απόφαση της 6.10.2010, υποθ. Wolzenburg (C-123/08).

έχει τεθεί ακριβώς προκειμένου να διασφαλισθεί ότι ο εκζητούμενος είναι επαρκώς εντεταγμένος στο Κράτος εκτέλεσης.

Ήτοι ο εθνικός νομοθέτης μπορεί να θέσει διαφορετικές προϋποθέσεις ως προς την άρνηση εκτέλεσης ΕΕΣ εκδοθέντων εις βάρος ημεδαπών και αλλοδαπών, μόνο όμως όταν η διαφοροποίηση αυτή δικαιολογείται αντικειμενικώς προς απόδειξη του βαθμού ενσωμάτωσης του αλλοδαπού πολίτη άλλου Κράτους Μέλους εκζητουμένου¹⁰⁹.

1.3. Η απόφαση Lopes da Silva Jorge¹¹⁰

Το ΔΕΕ κλήθηκε να αποφανθεί επί προδικαστικού ερωτήματος, που αφορούσε την συμβατότητα της ενσωμάτωσης του άρ. 4 παρ. 6 ΑπΠλ από την γαλλική έννομη τάξη. Ειδικότερα, κατά την γαλλική νομοθεσία η παράδοση ημεδαπών προβλεπόταν ως υποχρεωτικός λόγος άρνησης εκτέλεσης ΕΕΣ, ενώ η άρνηση παράδοσης αλλοδαπών πολιτών άλλων Κρατών Μελών αποκλειόταν αυτομάτως και άνευ ετέρου. Εν προκειμένω το ΔΕΕ έκρινε ότι, το περιθώριο εκτιμήσεως που πρέπει να καταλείπεται στα Κράτη Μέλη ως προς την ύπαρξη επαρκών δεσμών με το Κράτος εκτέλεσης οριοθετείται από τον σεβασμό της απαγόρευσης διακρίσεων λόγω ιθαγένειας (άρ. 18 ΣΛΕΕ).

Υπό το σκεπτικό αυτό, οδηγήθηκε στο συμπέρασμα ότι ο αποκλεισμός κάθε δυνατότητας επίκλησης του δυνητικού λόγου άρνησης εκτέλεσης του άρ. 4 παρ. 6 ΑπΠλ από τους αλλοδαπούς – πολίτες άλλων Κρατών Μελών υπερβαίνει¹¹¹ καταφανώς τα όρια της διακριτικής ευχέρειας του Κράτους Μέλους εκτέλεσης και ως εκ τούτου αποτελεί αθέμιτη διακριτική μεταχείριση λόγω ιθαγένειας.

1.4. Η ελληνική ρύθμιση υπό το φως της νομολογίας του ΔΕΕ

Από την ως άνω επισκόπηση της νομολογίας του ΔΕΕ συνάγεται ότι ο εθνικός νομοθέτης δεν παραβιάζει το αρ. 18 ΣΛΕΕ όταν εξαρτά την εφαρμογή του προβλεπομένου κατ'άρ. 4 παρ. 6 ΑπΠλ λόγου άρνησης εκτέλεσης του ΕΕΣ από προϋποθέσεις, η πλήρωση των οποίων αφενός εξυπηρετεί την επαύξηση των προοπτικών κοινωνικής επανένταξης των προσώπων μετά την έκτιση της ποινής, αφετέρου μπορεί να εκτιμηθεί από την δικαστική αρχή εκτέλεσης. Κάτα τούτο, οι προϊσχύουσα¹¹² ρύθμιση της ελληνικής έννομης τάξης, σύμφωνα με την οποία η άρνηση εκτέλεσης ΕΕΣ εις βάρος ημεδαπών προβλεπόταν ως υποχρεωτική, ενώ εις βάρος αλλοδαπών πολιτών της Ένωσης ως δυνητική, εισήγαγε μία αδικαιολόγητη αντικειμενικά διάκριση με μόνο κριτήριο την ιθαγένεια, στον βαθμό που αυτή ούτε εξυπηρετούσε τον σκοπό κοινωνικής επανένταξης του ημεδαπού εκζητουμένου αλλά ούτε και

¹⁰⁹ Βλ. Βούλγαρη Δ., ό.π., 44.

¹¹⁰ ΔΕΕ, απόφαση της 5.09.2012, υπόθ. Lopes da Silva Jorge (C-42/11).

¹¹¹ Βλ. Τζαννετή Α., ό.π., 314.

¹¹² άρ. 12 στοιχ. 3 του Ν. 3251/2004 πριν την τροποποίηση του άρ. 31 του Ν. 4947/2022.

κατέλειπε περιθώρια εκτίμησης των ελληνικών αρχών σχετικά με την αναγκαιότητα έκτιση της ποινής στο Κράτος έκδοσης του ΕΕΣ¹¹³.

Η ως άνω κριτική της θεωρίας οδήγησε τελικά στην νομοθετική πρόβλεψη της άρνησης εκτέλεσης ΕΕΣ με σκοπό την έκτιση ποινής τόσο εις βάρος ημεδαπών όσο και εις βάρος αλλοδαπών ως δυνητικής, με την οποία αποκαταστάθηκε η συμβατότητα της ελληνικής ρύθμισης με την απαγόρευση διακρίσεων λόγω ιθαγένειας (άρ. 18 ΣΛΕΕ).

1.5. Η απόφαση Ο.Γ. ¹¹⁴

Εξαιρετικό ενδιαφέρον παρουσιάζει η απόφαση Ο.Γ., με την οποία το ΔΕΕ διευκρίνισε για πρώτη φορά κατά πόσον η υποχρέωση σεβασμού της απαγόρευσης διακριτικής μεταχείρισης λόγω ιθαγένειας, που υπέχουν οι έννομες τάξεις των Κρατών Μελών, κατά την ενσωμάτωση του προβλεπόμενου στο άρ. 4 παρ. 6 ΑπΠλ λόγου μη εκτέλεσης του ΕΕΣ, αναπτύσσει – ως θεμελιώδες δικαίωμα του εκζητουμένου – προστατευτική εμβέλεια όχι μόνο ως προς τους αλλοδαπούς πολίτες της Ένωσης, αλλά και ως προς τους πολίτες τρίτων κρατών, οι οποίοι έχουν εύλογο συμφέρον να εκτίσουν την ποινή τους στο Κράτος Μέλους εκτέλεσης.

Συγκεκριμένα, οι Ιταλικές δικαστικές αρχές κλήθηκαν να αποφανθούν επί της εκτέλεσης ΕΕΣ εκδοθέντος από τις Ρουμανικές Αρχές με σκοπό την έκτιση ποινής Μολδαβού εκζητουμένου, ο οποίος κατοικούσε μόνιμα στην Ιταλία. Στο πλαίσιο αυτό απέστειλαν στο ΔΕΕ προδικαστικό ερώτημα αναφορικά με την συμβατότητα ως προς την υποχρέωση σεβασμού των θεμελιωδών δικαιώματων του εκζητουμένου (άρ. 1 παρ. 3 ΑπΠλ) της ενσωμάτωσης του προβλεπόμενου στο άρ. 4 παρ. 6 ΑπΠλ δυνητικού λόγου άρνησης στην ιταλική έννομη τάξη, κατά τρόπο που αποκλείει αυτομάτως και άνευ ετέρου από το πεδίο εφαρμογής του τους πολίτες τρίτων Κρατών, οι οποίοι κατοικούν ή διαμένουν στην Ιταλία.

Το ΔΕΕ έκρινε¹¹⁵ ότι όταν ένα κράτος μέλος επιλέγει να μεταφέρει στο εσωτερικό του δίκαιο αυτόν τον προβλεπόμενο στο άρ. 4 παρ. 6 ΑπΠλ λόγο προαιρετικής μη εκτέλεσης του ΕΕΣ οφείλει, σύμφωνα με το άρ. 1 παρ. 3 ΑπΠλ, να σέβεται τα θεμελιώδη δικαιώματα και τις θεμελιώδεις αρχές που κατοχυρώνονται στο άρ. 6 ΣΕΕ. Μεταξύ αυτών συγκαταλέγεται και η αρχή της ισότητας έναντι του νόμου (άρ. 20 ΧΘΔΕΕ), την οποία τα Κράτη Μέλη οφείλουν να τηρούν κατά την εφαρμογή του ενωσιακού δικαίου. Περίπτωση εφαρμογής ενωσιακού δικαίου κατ'άρ. 51 παρ. 1 ΧΘΔΕΕ συνιστά και η ενσωμάτωση της ΑπΠλΕΕΣ στην εσωτερική έννομη τάξη. Εν προκειμένω, η περίπτωση διακριτικής μεταχείρισης μεταξύ πολιτών της Ένωσης και πολιτών τρίτων Κρατών δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί επί τη βάση του άρ. 18 ΣΛΕΕ, καθώς αυτή εκφεύγει από το πεδίο εφαρμογής των Συνθηκών, αλλά επί τη βάση της θεμελιώδους

¹¹³ Βλ. Τζαννετή Α., ό.π., 314.

¹¹⁴ ΔΕΕ, απόφαση της 6.06.2023, Τμήμα Μείζονος Συνθέσεως, υπόθ. Ο.Γ.(C-700/21).

¹¹⁵ Βλ. σκέψεις 39 – 42.

αρχής της ισότητας (άρ. 20 ΧΘΔΕΕ), η οποία δεσμεύει τα Κράτη Μέλη σε κάθε περίπτωση εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης.

Περαιτέρω, επεσήμανε¹¹⁶ ότι οι πολίτες τρίτων χωρών που κατοικούν ή διαμένουν στο Κράτος Μέλος εκτέλεσης βρίσκονται σε συγκρίσιμη κατάσταση με του πολίτες της Ένωσης που έχουν αντίστοιχα την κατοικία τους ή την διαμόνη τους στο Κράτος Μέλος εκτέλεσης. Κατά τούτο, η αρχή της ισότητας επιτάσσει να απολείπεται στις δικαστικές αρχές εκτέλεσης και ως προς αυτούς περιθώριο εκτίμησης του βαθμού ανάπτυξης επαρκών δεσμών με το Κράτος Μέλος εκτέλεσης, οι οποίοι και θεμελιώνουν το εύλογό συμφέρον τους εκτίσουν την επιβληθείσα ποινή στο τελευταίο και όχι στο Κράτος Μέλος έκδοσης του ΕΕΣ.

Υπό το ανωτέρω σκεπτικό, το ΔΕΕ κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η εθνική ρύθμιση, με την οποία ενσωματώθηκε στην ιταλική έννομη τάξη ο προβλεπόμενος στο άρ. 4 παρ. 6 ΑπΠλ δυνητικός λόγος μη εκτέλεσης ΕΕΣ, η οποία αποκλείει αυτομάτως και άνευ ετέρου την υπαγωγή στο πεδίο εφαρμογής της κάθε πολίτη τρίτου κράτους, ο οποίος διαμένει ή κατοικεί στο έδαφος της Ιταλίας, αποστερώντας την δικαστική αρχή εκτέλεσης από την δυνατότητα να εκτιμήσει τους δεσμούς του πολίτη αυτού με το εν λόγω Κράτος Μέλος, παραβιάζει την θεμελιώδη αρχή της ισότητας απέναντι στο νόμο και κατά τούτο αντιβαίνει στο άρ. 1 παρ. 3 ΑπΠλ.

Η απόφαση Ο.Γ. κρίνεται ως ιδιαίτερος σημαντική, δεδομένου ότι το ΔΕΕ ερμήνευσε το άρ. 4 παρ. 6 ΑπΠλ υπό το φως του σεβασμού της θεμελιώδους αρχής της ισότητας έναντι του νόμου (άρ. 20 ΧΘΔΕΕ), διευκρινίζοντας¹¹⁷ το πρώτον ρητώς ότι ο σεβασμός των κατοχυρωμένων στον Χάρτη θεμελιωδών δικαιώματων και αρχών δεσμεύει τους εθνικούς νομοθέτες των Κρατών Μελών κατά την μεταφορά της ΑπΠλΕΕΣ στις εσωτερικές έννομες τάξεις. Με την απόφαση αυτή το ΔΕΕ διανύει ένα περαιτέρω βήμα, θεμελιώνοντας την υπαγωγή και των πολιτών τρίτων Κρατών στις ίδιες προϋποθέσεις εφαρμογής του άρ. 4 παρ. 6 ΑπΠλ κατά την ενσωμάτωσή του στην εθνική νομοθεσία, στη νομοθετική βάση του άρ. 20 ΧΘΔΕΕ.

Εν κατακλείδι, με την ως άνω ερμηνεία του ΔΕΕ εμπεδώνεται ότι μοναδικός θεμιτός περιορισμός της προστατευτικής εμβέλειας του δυνητικού λόγου άρνησης του άρ. 4 παρ. 6 ΑπΠλ είναι η διάγνωση της ύπαρξης ισχυρών δεσμών του εκζητουμένου με το Κράτος Μέλος, οι οποίοι ενδεικνύουν την προοπτική να επανανταχθεί κοινωνικά ομαλότερα μετά την έκτιση της ποινής του. Στον αντίποδα, η εισαγωγή από τον εθνικό νομοθέτη ενός μη λειτουργικού κριτηρίου ιθαγένειας, που στερεί είτε από τους αλλοδαπούς πολίτες άλλων Κρατών Μελών της

¹¹⁶ Βλ. σκέψη 49.

¹¹⁷ Βλ. *Wahl T.*, ECJ: EAW Requires Equal Treatment of Third-Country Nationals, 2.10.2023, eucrim, διαθέσιμο σε <https://eucrim.eu/news/ecj-eaw-requires-equal-treatment-of-third-country-nationals/>.

Ένωσης είτε από τους αλλοδαπούς πολίτες τρίτων Κρατών την δυνατότητά να αποδείξουν την σύνδεσή τους με το Κράτος Μέλος εκτέλεσης παραβιάζει εξίσου το θεμελιώδες δικαίωμα του εκζητουμένου να μην υφίσταται διακριτική μεταχείριση λόγω της ιθαγένειας του (άρ. 18 ΣΛΕΕ) ή – κατ’ άλλη όψη του ίδιου δικαιώματος – να αντιμετωπίζεται ισότιμα έναντι του νόμου (άρ. 20 ΧΔΘΕΕ).

2. Η προτεραιοποίηση του μηχανισμού παράδοσης μέσω του ΕΕΣ πολιτών της Ένωσης έναντι της ικανοποίησης αίτησης έκδοσης αυτών σε τρίτη χώρα¹¹⁸

Η ενίσχυση της έννομης θέσης του εκζητουμένου μέσω της προτεραιοποίησης¹¹⁹ του μηχανισμού παράδοσης μέσω του ΕΕΣ πολιτών της Ένωσης έναντι της ικανοποίησης αίτησης έκδοσης τους σε τρίτη χώρα αποτελεί ίσως ένα από τα πιο σημαντικά νομολογιακά κεκτημένα του ΔΕΕ. Όπως υποστηρίζεται¹²⁰, πρόκειται για μία αξιοσημείωτη προσπάθεια του ΔΕΕ να περιχαράκώσει με υποδειγματικό τρόπο την προστασία των θεμελιώδων δικαιωμάτων των πολιτών της Ένωσης απέναντι στις διαδικασίες έκδοσης αυτών σε τρίτες χώρες.

2.1. Η απόφαση Petruhhin¹²¹

Οι Λετονικές Αρχές κλήθηκαν να αποφανθούν επί της εκτέλεσης αιτήματος έκδοσης των Ρωσικών Αρχών με σκοπό την άσκηση ποινικής δίωξης εις βάρος Εσθονού υπηκόου, ο οποίος αντέλεξε στην έκδοσή του με τον κρίσιμο επιχειρήμα ότι ως υπήκοος Κράτους Μέλους δικαιούται να απολαύει του ίδιου επιπέδου προστασίας, που απολαμβάνουν οι ημεδαποί, των οποίων η έκδοση σε τρίτα κράτη μη μέλη της ΕΕ κατά το λετονικό δίκαιο απαγορεύεται. Στο πλαίσιο αυτό η δικαστική αρχή εκτέλεσης απέστειλε στο ΔΕΕ το εξής προδικαστικό ερώτημα¹²²: *η απαγόρευση διάκρισης λόγω ιθαγένειας (άρ. 18 ΣΛΕΕ) και το δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας και διαμονής των πολιτών της Ένωσης εντός της ΕΕ έχουν την έννοια ότι σε περίπτωση έκδοσης υπηκόου Κράτους Μέλους της ΕΕ σε τρίτο κράτος μη Μέλος πρέπει*

¹¹⁸ Για την συμπλήρωση του παρόντος μέρους της εργασίας γίνεται παραπομπή στο αντίστοιχο σκέλος της εργασίας της κας. Τζελίλι, στο οποίο η νομολογία Petruhhin προσεγγίζεται υπό την οπτική της έκδοσης.

¹¹⁹ Πάντως η προτεραιοποίηση του ΕΕΣ έναντι των αιτημάτων έκδοσης τρίτων κρατών είχε προταθεί εκ μέρους της Επιτροπής κατά το στάδιο διαμόρφωσης της ΑπΠλ 2002/584, αφορούσε όμως μόνο την υπέρσχυση του ΕΕΣ έναντι αιτημάτων έκδοσης κρατών που δεν είναι συμβαλλόμενα μέρη της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Έκδοσης. Συγκεκριμένα, το άρ. 40 παρ. 3 της Πρότασης της Επιτροπής «[...] σε περίπτωση συγκρούσεως μεταξύ ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως και αίτησης εκδόσεως υποβαλλόμενης από τρίτη χώρα η οποία δεν μετέχει στην εν λόγω λόγω σύμβαση [Ευρωπαϊκή Σύμβαση Εκδόσεως της 13.12.1957], υπερισχύει η εκτέλεση του ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως». Πρόταση της Επιτροπής COM(2001) 522 τελικό, 2001/0215 (CNS), διαθέσιμη σε: <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2001/EL/> · Βλ. σχετικώς Αρβανίτη Δ., ΕΕΕυρΔ 4/2016, 484.

¹²⁰ Βλ. Καϊάφα-Γκμπάντι Μ., ό.π., 163.

¹²¹ ΔΕΕ, απόφαση της 6.12.2016 Τμήμα Μειζονος Συνθέσεως, υπόθ. Petruhhin (C-182/15).

¹²² Βλ. Τζαννετή Α., ό.π., 316.

να εξασφαλίζεται το ίδιο επίπεδο προστασίας με εκείνο που παρέχεται στους υπηκόους του εν λόγω Κράτους Μέλους;

Το ΔΕΕ με την εμβληματική απόφαση Petruhhin έκρινε πρώτον ότι η άσκηση του δικαιώματος ελεύθερης κυκλοφορίας και ελεύθερης μετακίνησης εντός του ενωσιακού χώρου (άρ. 21 ΣΛΕΕ) ενεργοποιεί¹²³ την εφαρμογή της παρεχόμενης κατ'άρ. 18 ΣΛΕΕ προστασίας του εκζητουμένου έναντι της διακριτικής μεταχείρισής του λόγω ιθαγένειας. Σχετικώς, επισημαίνει ότι ο εντοπισμός του συνδέσμου εφαρμογής του ενωσιακού δικαίου στο άρ. 21 ΣΛΕΕ βασίζεται ακριβώς στην σκέψη, ότι η σύλληψη του εκζητουμένου πολίτη της Ένωσης στο Κράτος Μέλος αλλά και η ολοκλήρωση της διαδικασίας παράδοσής του στο τρίτο Κράτος καθίστανται εφικτές εξαιτίας της προηγουμένως ασκηθείσας ελευθερίας μετακίνησης και διαμονής εντός της Ένωσης.

Κατόπιν το ΔΕΕ, διευκρίνισε ότι πράγματι οι εθνικοί κανόνες του Κράτους εκτέλεσης, σύμφωνα με τους οποίους απαγόρευεται η έκδοση σε τρίτο Κράτος μόνο των ημεδαπών περιορίζει την ελευθερία μετακίνησης των πολιτών της ΕΕ εντός του ενωσιακού χώρου, δεδομένου ότι κατ' αυτόν τον τρόπο μόνη η άσκηση ενός θεμελιώδους δικαιώματος τους θα ενείχε τον κίνδυνο να εκδοθούν σε ένα τρίτο Κράτος. Ως εκ τούτου, ο περιορισμός αυτός μπορεί να δικαιολογηθεί και να θεωρηθεί θεμιτός ως προς την απαγόρευση διακρίσεων λόγω ιθαγένειας (άρ. 18 ΣΛΕΕ) μόνο όταν καθίσταται απολύτως αναγκαίος προς αποτροπή του κινδύνου ατιμωρησίας. Στην περίπτωση, όμως, που υφίσταται ένα άλλο μέτρο εναλλακτικό μέτρο, το οποίο είναι λιγότερο επαχθές, ήτοι περιορίζει σε μικρότερο βαθμό το δικαίωμα του άρ. 21 ΣΛΕΕ, η δικαστική αρχή εκτέλεσης οφείλει να το εξετάσει και να μην προβεί άνευ ετέρου στην έκδοση του εκζητουμένου πολίτη της Ένωσης στο τρίτο Κράτος. Εν προκειμένω, το ηπιότερο αυτό μέτρο είναι η ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ του Κράτους Μέλους εκτέλεσης και του Κράτους Μέλους ιθαγένειας του εκζητουμένου, προκειμένου να δοθεί στο τελευταίο η δυνατότητα να ενεργοποιήσει τον μηχανισμό παράδοσης μέσω του μηχανισμού ΕΕΣ εις βάρος του υπηκόου του, εφόσον έχει ποινική εξουσία επί των αξιόποινων πράξεων που τελούνται εκτός του εδάφους του. Κατά το ΔΕΕ, η επιλογή του μέτρου αυτού αναχαιτίζει επαρκώς¹²⁴ τον κίνδυνο ατιμωρησίας του εκζητουμένου, η οποία αποτρέπεται με την εκδίκαση

---

¹²³ Βλ. σχετικώς και την υπόθεση Schothöffer & Steiner (ΔΕΕ, διάταξη της 6.09.2017, C-473/15), με την οποία έγινε δεκτό ότι εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του ενωσιακού δικαίου η περίπτωση του εκζητουμένου, ο οποίος είχε προγραμματίσει να μεταβεί από την Αυστρία στην Γερμανία, αλλά εξαιτίας του εκκρεμούς στην Γερμανία αιτήματος έκδοσης των Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων εις βάρος του και του κινδύνου να υποστεί διακριτική μεταχείριση από τις γερμανικές αρχές ακύρωσε το ταξίδι του.

¹²⁴ Βλ. όμως και τις Προτάσεις του Γενικού Εισαγγελέα Bot, σύμφωνα με τον οποίο είναι δικαιολογημένη η διαφοροποιημένη μεταχείριση του αλλοδαπού εκζητουμένου πολίτη της Ένωσης σε σχέση με Λετονούς υπηκόους, δεδομένου ότι η Λετονία δεν έχει προκειμένου δικαιοδοσία να δικάσει την πράξη. Υπό το σκεπτικό, αυτό καταλήγει ότι πρόκειται για θεμιτό περιορισμό του άρ. 21 ΣΛΕΕ, ο οποίος είναι αναγκαίος προς αποτροπή του κινδύνου ατιμωρησίας.

της πράξης του από το κράτος ιθαγένειάς του, εν προκειμένω την Εσθονία, μέσω της έκδοσης ΕΕΣ.

2.2. Η απόφαση *Pisciotti*¹²⁵

Το Εφετείο της Φρανκφούρτης προέβη στην ικανοποίηση αιτήματος έκδοσης των αρχών των Η.Π.Α. με σκοπό την άσκηση ποινικής δίωξης εις βάρος Ιταλού υπηκόου, ο οποίος συνελήφθη στο έδαφος της Γερμανίας, με το σκεπτικό ότι η απαγόρευση διακριτικής μεταχείρισης λόγω ιθαγένειας (άρ. 18 ΣΛΕΕ) ισχύει μόνο εντός του πεδίου εφαρμογής των Συνθηκών, στο οποίο δεν εντάσσεται η έκδοση σε τρίτα κράτη. Η θέση αυτή της άνω δικαστικής αρχής εκτέλεσης επαναλαμβάνει την σχετική νομολογία του Γερμανικού Συνταγματικού Δικαστηρίου¹²⁶. Συγκεκριμένα, με την απόφαση¹²⁷ της 28.07.2008 το Γερμανικό Συνταγματικό Δικαστήριο επικύρωσε ως συνταγματική την έκδοση Ολλανδού υπηκόου στις ΗΠΑ από το Εφετείο του Μονάχου για το αδίκημα της διαδικτυακής απάτης, υπό το σκεπτικό ότι η κατοχυρωμένη στο άρ. 16 παρ. 2 του Θεμελιώδους Νόμου απαγόρευση έκδοσης μόνο των ημεδαπών δεν συνιστά περίπτωση διακριτικής μεταχείρισης λόγω ιθαγένειας, καθόσον η έκδοση σε τρίτα Κράτη εκφεύγει του πεδίου εφαρμογής των Συνθηκών.

Ωστόσο, κατόπιν αυτού και έχοντας υπόψιν το νομολογιακό προηγούμενο της απόφασης *Petruhhin* ο εκζητούμενος προσέφυγε στο Πρωτοδικείο του Βερολίνου διεκδικώντας αποζημίωση λόγω της παράνομης έκδοσής του, το οποίο και απέστειλε στο ΔΕΕ το εξής κρίσιμο προδικαστικό ερώτημα: *έχει το άρ. 18 ΣΛΕΕ και η σχετική νομολογία του Δικαστηρίου την έννοια ότι ένα Κράτος Μέλος παραβιάζει αδικαιολόγητα την απαγόρευση των διακρίσεων λόγω ιθαγένειας, όταν στο πλαίσιο αιτήσεων εκδόσεως υποβαλλόμενων από τρίτα κράτη προβαίνει, βάσει συνταγματικής διατάξεως (εν προκειμένω του άρθρου 16, παράγραφος 2, του Θεμελιώδους Νόμου), σε διαφορετική μεταχείριση των υπηκόων του σε σχέση με υπηκόους άλλων κρατών μελών της Ένωσης, καθόσον προχωρεί στην έκδοση μόνον των τελευταίων;*

Το ΔΕΕ δέχθηκε ότι και στην υπό κρίση περίπτωση έχουν εφαρμογή τα πορίσματα της απόφασης *Petruhhin*. Ειδικότερα, διευκρίνισε, ότι η πραγματοποίηση ενδιάμεσης στάσης του εκζητουμένου στο αεροδρόμιο της Φρανκφούρτης σε πτήση με προορισμό τη Νιγηρία συνιστά άσκηση του δικαιώματος ελεύθερης μετακίνησης (άρ. 21 ΣΛΕΕ) και συνεπώς ενεργοποιείται η προστασία του άρ. 18 ΣΛΕΕ. Με άλλα λόγια, οι γερμανικές δικαστικές αρχές δεσμεύονται κατά την διαδικασία έκδοσης πολίτη της Ένωσης στις Η.Π.Α. από την απαγόρευση διακρίσεων λόγω ιθαγένειας, εφόσον η διαδικασία αυτή εμπίπτει, υπό το ως άνω σκεπτικό, στο πεδίο εφαρμογής των Συνθηκών. Ως εκ τούτου, επεσήμανε, ότι ο εθνικός κανόνας ενός Κράτους Μέλους, που προβλέπει την διαφορετική μεταχείριση του εκζητουμένου αναλόγως του εάν

¹²⁵ ΔΕΕ, απόφαση της 10.04.2018 Τμήμα Μείζονος Συνθέσεως, υπόθ. *Pisciotti* (C-191/16).

¹²⁶ Βλ. *Τζαννετή Α.*, ό.π., 323.

¹²⁷ BVerG-2BvR 1347/08.

αυτός είναι ημεδαπός ή αλλοδαπός πολίτης άλλου Κράτους Μέλους αποτελεί αδικαιολόγητο περιορισμό του άρ. 21 ΣΛΕΕ, όταν υφίστανται λιγότερο επαχθή μέτρα ως προς την αποτροπή του σκοπού ατιμωρησίας. Συνεπώς, προκρίνεται και στην υπό κρίση περίπτωση, παρά την ύπαρξη Συμφωνίας Έκδοσης μεταξύ Ε.Ε.-Η.Π.Α.¹²⁸ η λύση της ανταλλαγής πληροφοριών με το Κράτος Μέλος ιθαγένειας του εκζητουμένου, προκειμένου να δοθεί στις δικαστικές αρχές του η δυνατότητα να προβούν στην έκδοση ΕΕΣ εις βάρος του.

2.3. Η απόφαση Raugenicus¹²⁹

Οι Φιλανδικές Αρχές κλήθηκαν να αποφανθούν σχετικά με την ικανοποίηση αίτησης έκδοσης των Ρωσικών Αρχών με σκοπό την έκτιση στερητικής της ελευθερίας ποινής εις βάρος προσώπου που έφερε τόσο την λιθουανική όσο και την ρωσική υπηκοότητα. Μάλιστα, ο εκζητούμενος αντέλεξε στην έκδοσή του με το επιχείρημα ότι λόγω των επαρκών δεσμών με το Κράτος Μέλος εκτέλεσης – ήτοι την μακρά διαμονή του στην Φιλανδία και η δημιουργία οικογένειας– έχει εύλογο συμφέρον να εκτίσει την ποινή του στο τελευταίο. Θεωρώντας ότι η υπό κρίση περίπτωση διαφοροποιείται¹³⁰ σε σχέση με την κριθείσα με την απόφαση Petruhhin, δεδομένου ότι το αίτημα έκδοσης αφορά την εκτέλεση ποινής και όχι την άσκηση ποινικής δίωξης, η δικαστική αρχή εκτέλεσης απέστειλε στο ΔΕΕ προδικαστικά ερωτήματα με το εξής περιεχόμενο: *Πρώτον, συνεπάγεται η εθνική ρύθμιση, κατά την οποία μόνον ημεδαποί δεν επιτρέπεται να εκδοθούν εκτός της Ένωσης ενόψει της εκτελέσεως ποινής, αδικαιολόγητη δυσμενή μεταχείριση των υπηκόων άλλων κρατών μελών; Δεύτερον, πρέπει και στην περίπτωση της εξέτασης αίτησης έκδοσης με σκοπό την εκτέλεση ποινής να εφαρμόζονται μηχανισμοί του δικαίου της Ένωσης, οι οποίοι θίγουν κατά λιγότερο επαχθή τρόπο την ελευθερία κυκλοφορίας του εκζητουμένου προσώπου;*

Το ΔΕΕ λαμβάνοντας θέση επί των προδικαστικών ερωτημάτων, επισημαίνει ότι και στην περίπτωση υποβολής αίτησης έκδοσης από τρίτο Κράτος πολίτη της ΕΕ με σκοπό την εκτέλεση επιβλήθεισας σε αυτόν στερητικής της ελευθερίας ποινής οφείλει η δικαστική αρχή εκτέλεσης να επιλέξει έναντι της έκδοσης το λιγότερο περιοριστικό του δικαιώματος ελεύθερης κυκλοφορίας εντός του ενωσιακού χώρου μέτρο, ήτοι εν προκειμένω την έκτιση της ποινής του εκζητουμένου στην Φιλανδία. Κατ' αυτόν τον τρόπο, διασφαλίζεται για τον εκζητούμενο πολίτη της Ένωσης, ο οποίος κατοικεί μόνιμα στο Κράτος Μέλος εκτέλεσης, η ισότιμη μεταχείριση με τους υπηκόους του, η έκδοση των οποίων απαγορευόταν σύμφωνα με το φιλανδικό δίκαιο, όπως επιτάσσει το άρ. 18 ΣΛΕΕ.

¹²⁸ Βλ. *Κουκλουμπέρη Ν.*, Η ευρωπαϊκή ιθαγένεια ως κάλυμμα έκδοσης σε τρίτα κράτη, *The Art of Crime*, 11/2021, υποσημ.58, 116 ό.π. για το ενδεχόμενο η νομολογία του ΔΕΕ να οδηγήσει τα κράτη μέλη σε παραβίαση συμβατικών τους υποχρεώσεων έναντι τρίτων κρατών.

¹²⁹ ΔΕΕ, απόφαση της 13.11.2018 Τμήμα Μείζονος Συνθέσεως, υπόθ. Raugenicus (C-247/17).

¹³⁰ Βλ. *Τζάννετη Α.*, ό.π., 320.

Με την απόφαση αυτή το ΔΕΕ, φαίνεται να υιοθετεί τα κριτήρια που ανέπτυξε στην νομολογία *Kozłowski*, ως προς τον προβλεπόμενο στο άρ. 4 παρ. 6 ΑπΠλ δυνητικό λόγο άρνησης εκτέλεσης του ΕΕΣ και στην περίπτωση της έκδοσης πολίτη της Ένωσης σε τρίτο Κράτος. Ήτοι, εφόσον πληρούνται το λειτουργικό κριτήριο της ύπαρξης επαρκών δεσμών με το Κράτος Μέλος εκτέλεσης, ο σεβασμός της απογόρευσης διακρίσεων λόγω ιθαγένειας επιτάσσει η εθνική ρύθμιση απαγόρευσης έκδοσης ημεδαπών και έκτισης της ποινής στο τελευταίο να μπορεί να εφαρμοσθεί αναλογικά και ως προς τους αλλοδαπούς πολίτες της Ένωσης.

2.4. Η απόφαση I.N.¹³¹

Ως σημαντική αξιολογείται και η απόφαση I.N., με την οποία το ΔΕΕ επέκτεινε την εφαρμογή της υιοθετούμενης στην απόφαση *Petruhhin* λύσης και στους πολίτες των Κρατών της Ευρωπαϊκώς Ζώνης Ελεύθερων Συναλλαγών (ΕΖΕΣ)¹³², καθώς αυτοί τελούν έναντι του τρίτου εκζητούντος Κράτους σε αντικειμενικά παρόμοια θέση με τους πολίτες της Ένωσης¹³³.

Συγκεκριμένα, στο προδικαστικό ερώτημα των Κροατικών Αρχών σχετικά με την ικανοποίηση αίτησης έκδοσης των Ρωσικών Αρχών εις βάρος προσώπου διαθέτοντος τόσο την ισλανδική όσο και την ρωσική ιθαγένεια το ΔΕΕ απάντησε ως εξής: Αφού το πρώτον διευκρίνισε ότι η είσοδος του ως άνω εκζητουμένου στο έδαφος Κράτους Μέλους συνιστά ενάσκηση του δικαιώματος ελευθερίας μεταφοράς και εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του Συμφωνίας για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο (ΕΟΧ) και συνεπώς και του ενωσιακού δικαίου, επεσήμανε ότι και στην περίπτωση αυτή η δικαστική αρχή εκτέλεσης οφείλει να προτεραιοποιήσει την ενημέρωση του Κράτους της ΕΖΕΖ σχετικά με την εκκρεμή αίτηση έκδοσης εις βάρος του υπηκόου του και να προχωρήσει στην παράδοσή του στο τελευταίο, εφόσον κινηθεί η σχετική διαδικασία.

2.5. Η αξιολόγηση της νομολογίας *Petruhhin*

Μέσω της νομολογίας *Petruhhin*, όπως υποστηρίζεται¹³⁴, ο μηχανισμός παράδοσης μέσω του ΕΕΣ ανάγεται σε ασπίδα προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων του πολίτη της Ένωσης έναντι των διαδικασιών έκδοσης σε τρίτα κράτη. Πράγματι, διασφαλίζεται ότι ο πολίτης της Ένωσης, ο οποίος ασκεί το δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας και μετακίνησης εντός του ενωσιακού χώρου (άρ. 21 ΣΛΕΕ) απολαμβάνει ίση προστασία με τους ημεδαπούς υπηκόους του εκδίδοντος Κράτους Μέλους στο πλαίσιο της διαδικασίας έκδοσης, στο βαθμό

---

¹³¹ ΔΕΕ, απόφαση της 2.04.2020 Τμήμα Μείζονος Συνθέσεως, υπόθ. I.N. (C-897/19).

¹³² Πρόκειται για διακυβερνητική οργάνωση που ιδρύθηκε το 1960 με τη Σύμβαση της ΕΖΕΣ, που προάγει το ελεύθερο εμπόριο και την οικονομική ολοκλήρωση μεταξύ των μελών της, εντός της Ευρώπης αλλά και παγκόσμια. Πλέον αριθμεί τέσσερα κράτη μέλη και συγκεκριμένα την Ισλανδία, το Λιχτενστάιν, την Νορβηγία και την Ελβετία <https://eur-lex.europa.eu/EL/legal-content/glossary/european-free-trade-association-efta.html>.

¹³³ Βλ. *Τζαννετή Α.*, ό.π., 321.

¹³⁴ Ό.π., 324.

που προβλέπεται η απαγόρευση έκδοσης τους. Άλλως ενώπιον του κινδύνου διακριτικής μεταχείρισής του σε σχέση με τον ημεδαπού ο πολίτης της Ένωσης θα αποθαρρυνόταν από την ακώλυτη άσκηση του δικαιώματός του, προκειμένου να αποφύγει το ενδεχόμενο της έκδοσής του σε τρίτο Κράτος.

Ωστόσο, παρά την τεράστια σημασία και την αδιαμφισβήτητη αξία της νομολογίας Petruhhin, η ερμηνευτική οδός του άρ. 21 ΣΛΕΕ, την οποία επέλεξε το ΔΕΕ, προκειμένου να προκρίνει την ενεργοποίηση του ΕΕΣ έναντι της έκδοσης σε τρίτο Κράτος, παράμενει εκτεθειμένη σε αντιρρήσεις.

Ειδικότερα, το ΔΕΕ προσεγγίζει την έκδοση του εκζητουμένου πολίτη της Ένωσης σε τρίτο Κράτος κατ' αρχήν ως περιορισμό του δικαιώματος ελεύθερης μετακίνησης, καθόσον μέσω αυτής αποτρέπεται ο κίνδυνος ατιμωρησίας του εκζητουμένου. Σε δεύτερο επίπεδο, διερευνάται κατά πόσον ο περιορισμός αυτός είναι αναλογικός στον βαθμό που μπορούν να εξυερευθούν ηπιότερα μέτρα προς επίτευξη του συγκεκριμένου σκοπού. Η εξεύρεση τέτοιων μέτρων υπαγόρευεται κατά το ΔΕΕ από την απαγόρευση διακρίσεων λόγω ιθαγένειας, ο σεβασμός της οποίας επιτάσσει την επέκταση της προστατευτικής εμβέλειας της εθνικής ρύθμισης περί απαγόρευσης ημεδαπών και στους εκζητουμένους πολίτες της Ένωσης.

Στην ερμηνευτική αυτή προσέγγιση εντοπίζονται δύο κύρια αδύναμα σημεία. Πρώτον, έχει επισημανθεί¹³⁵, ότι η προσφυγή του παρ' ου η αίτηση Κράτους Μέλους στο ηπιότερο μέσο της παρόδοσης στο Κράτος Μέλος ιθαγένειας μέσω του μηχανισμού ΕΕΣ είναι αμφίβολο ένα αναχαιτίζει επαρκώς τον κίνδυνο ατιμωρησίας. Και αυτό διότι, κατά κανόνα το τρίτο εκζητούν Κράτος, ως τόπος στον οποίο φέρεται να τελέστηκε η πράξη, παρέχει εχέγγυα πληρέστερης διερεύνησης της υπόθεσης, δεδομένου ότι εκεί βρίσκεται όλο το συλλεγόν αποδεικτικό υλικό.

Ωστόσο, παρά την ανωτέρω αδυναμία, έχει υποστηριχθεί¹³⁶, ότι η λύση Petruhhin διασφαλίζει την ομοιόμορφη και προβλέψιμη αντιμετώπιση του προβλήματος. Η θέση αυτή φαίνεται, ωστόσο, να δοκιμάζεται από το επιχείρημα¹³⁷, σύμφωνα με το οποίο στον βαθμό που το προστατευτικό αποτέλεσμα της μη έκδοσης παραμένει παρακολουθηματικό της αναγνώρισης της αρχής απαγόρευσης έκδοσης ημεδαπών από το παρ' ου η αίτηση Κράτος Μέλος, η λύση Petruhhin, είναι καταδικασμένη να οδηγεί σε αποσπασματικά αποτελέσματα. Η ως άνω άποψη εύστοχα εντοπίζει την δεύτερη αδυναμία της υπό κρίση νομολογίας.

---

¹³⁵ Ο.π., 328.

¹³⁶ Ο.π..

¹³⁷ Βλ. *Κουκλουμπέρη Ν.*, ό.π., 116.

Προς αντιμετώπιση των αδυναμιών αυτών έχει προταθεί η θεμελίωση της προτεραιοποίησης του μηχανισμού ΕΕΣ έναντι της έκδοσης στην βάση του άρ. 18 ΣΛΕΕ. Συγκεκριμένα, υποστηρίζεται¹³⁸ ότι η απαγόρευση διακρίσεων λόγω ιθαγένειας είναι αυτή που υπαγορεύει την διευρυμένη σύλληψη του υποκειμένου της έκδοσης υπό την ιδιότητά του ως πολίτη της Ένωσης – και όχι ως υπηκόου ενός Κράτους Μέλους – καθώς και την αντίστοιχη διεύρυνση του *forum*, στο οποίο έχει συμφέρον να δικασθεί¹³⁹. Με άλλα λόγια, κάθε πολίτης της Ένωσης έχει – ανεξαρτήτως της ιθαγένειας του – συμφέρον να δικασθεί εντός του ενωσιακού δικαϊκού χώρου από το έχον την δικαιοδοσία Κράτος Μέλος, ακριβώς επειδή τα δικαϊκά συστήματα των Κρατών Μελών έχουν οικοδομηθεί σε κοινές αξίες και παρέχουν, τουλάχιστον, σε αφηρημένο επίπεδο εγγυήσεις σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Υπό την ανωτέρω ερμηνεία, η ευρωπαϊκή ιθαγένεια ανάγεται στον δικαιοπολιτικό λόγο, ο οποίος επιτάσσει την ίση μεταχείριση των πολιτών της Ένωσης έναντι της έκδοσης σε τρίτο Κράτος και κατά τούτο μπορεί να δικαιολογήσει πρωτογενώς¹⁴⁰ – και όχι παρακολουθηματικώς – το προστατευτικό αποτέλεσμα της νομολογίας *Petruhhin*.

2.6. Η απόφαση BY¹⁴¹ (v. *Generalstaatsanwaltschaft Berlin*)

Τα όρια του παρεχόμενου από την νομολογία *Petruhhin* προστατευτικού αποτελέσματος δοκιμάστηκαν ως προς μία διαφορετική – από την ως άνω αναλυθείσα κατεύθυνση – από την απόφαση BY.

Συγκεκριμένα, η Γενική Εισαγγελία του Βερολίνου κλήθηκε να αποφανθεί επί αιτήματος έκδοσης της Γενικής Εισαγγελίας της Ουκρανίας με σκοπό την άσκηση ποινικής δίωξης εις βάρος προσώπου ουκρανικής και ρουμανικής υπηκοότητας. Μάλιστα, ο εκζητούμενος είχε αποκτήσει την ρουμανική ιθαγένεια μετά τον χρόνο μετεγκατάστασής του στην Γερμανία. Η γερμανική αρχή εφαρμόζοντας τα πορίσματα της νομολογίας *Petruhhin* ενημέρωσε το Υπουργείο Δικαιοσύνης της Ρουμανίας σχετικά με την αίτηση εκδόσεως και ζήτησε να πληροφορηθεί αν οι ρουμανικές αρχές σκόπευαν να αναλάβουν την ποινική δίωξη κατά του BY μέσω της ενεργοποίησης του μηχανισμού ΕΕΣ. Οι Ρουμανικές Αρχές απάντησαν ότι η κίνηση της ποινικής διαδικασίας από μέρους τους προϋπέθετε επαρκή αποδεικτικά στοιχεία και κατά τούτο ζήτησαν από τις Γερμανικές Αρχές την διαβίβασή τους. Κατόπιν, η Γενική Εισαγγελία του Βερολίνου απέστειλε στο ΔΕΕ τα εξής δύο κρίσιμα προδικαστικά ερωτήματα¹⁴²: Πρώτον, εάν η έκδοση του εξητουμένου στην Ουκρανία – καίτοι

¹³⁸ Βλ. *Τζαννετή Α.*, ό.π., 329.

¹³⁹ Ο.π..

¹⁴⁰ Βλ. *Κουκλουμπέρη Ν.*, ό.π., 116.

¹⁴¹ ΔΕΕ, απόφαση της 17.12.2020, υπόθ. BY (C-398/19).

¹⁴² Η Γερμανική Εισαγγελία απέστειλε επίσης προδικαστικό ερώτημα σχετικά με το εάν η απόκτηση της ιθαγένειας Κράτους Μέλους του εκζητουμένου μετά την μετεγκατάσταση του στην Ένωση διαδραματίζει κάποιον ρόλο ως προς την εφαρμογή της νομολογίας *Petruhhin*. Το ΔΕΕ απάντησε ότι τα πορίσματα της απόφασης *Petruhhin* είναι εφαρμοστέα και στις περιπτώσεις ευρωπαίων πολιτών οι

σύμφωνη με το εθνικό δίκαιο, το οποίο απαγορεύει μόνο την έκδοση ημεδαπών – αντιβαίνει στη νομολογία Petruhhin, δεδομένου ότι οι ρουμανικές δικαστικές αρχές δεν αποφάνθηκαν επισήμως επί της ενδεχόμενης εκδόσεως ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως. Δεύτερον, εάν το παρ' ου η αίτηση Κράτος Μέλος από το οποίο ζητήθηκε από τρίτο κράτος η έκδοση πολίτη της Ένωσης, είναι υποχρεωμένο να αρνηθεί την έκδοση και να αναλάβει το ίδιο την ποινική δίωξη, όταν το εθνικό του δίκαιο τού παρέχει τη δυνατότητα αυτή.

Ως προς το πρώτο προδικαστικό ερώτημα το ΔΕΕ επισημαίνει, ότι το παρ' ου η αίτηση Κράτος Μέλος, εφόσον έχει ενημερώσει δεόντως το Κράτος Μέλος ιθαγένειας του εκζητουμένου σχετικά με την ύπαρξη της αιτήσεως εκδόσεως, μπορεί να εκδώσει τον εκζητούμενο στο τρίτο εκζητούν Κράτος, στην περίπτωση που αυτό δεν προβαίνει στην έκδοση ΕΕΣ εντός εύλογης προθεσμίας. Ενώ ως προς το δεύτερο, ότι ο σεβασμός των δικαιωμάτων των άρ. 18 και 21 ΣΛΕΕ δεν θεμελιώνει υποχρέωση του Κράτους Μέλους από το οποίο ζητήθηκε από τρίτο κράτος η έκδοση πολίτη της Ένωσης, υπηκόου άλλου κράτους μέλους να αρνηθεί την έκδοση και να αναλάβει το ίδιο την ποινική δίωξη, στην περίπτωση που επί τη βάση του εθνικού του δικαίου μπορεί να εγκαθιδρυθεί η ποινική του δικαιοδοσία¹⁴³ προς τούτο.

Με την τελευταία αυτή παραδοχή του ΔΕΕ, υποστηρίζεται¹⁴⁴, ότι προσδιορίζονται κατά συστατικό τρόπο τα όρια του προστατευτικού αποτελέσματος της νομολογίας Petruhhin. Συγκεκριμένα, η προσφυγή στον μηχανισμό του ΕΕΣ ανάγεται στο μοναδικό εναλλακτικό – λιγότερο επαχθές της έκδοσης μέσο – στο οποίο οφείλει να καταφύγει το παρ' ου η αίτηση Κράτος Μέλος αντί της έκδοσης. Στην περίπτωση, ωστόσο, που η ενεργοποίηση του ΕΕΣ δεν ευδοκιμήσει, λόγω της αδράνειας¹⁴⁵ ή της έλλειψης δικαιοδοσίας του Κράτους Μέλους ιθαγένειας του εκζητουμένου, τότε το παρ' ου η αίτηση Κράτος Μέλος δεν μπορεί να ασκήσει το ίδιο την ποινική του δικαιοδοσία, εφόσον αυτή θεμελιώνεται. Η μη καταφυγή στο μέσο αυτό, καίτοι εμφανίζεται ως ηπιότερο και ικανό να αποτρέψει αποτελεσματικά τον κίνδυνο

οποίοι απέκτησαν την ευρωπαϊκή ιθαγένεια σε απώτερο της αρχικής εγκατάστασής τους στο εκδίδον Κράτος Μέλος.

¹⁴³ Η ποινική δικαιοδοσία της Γερμανίας θεμελιωνόταν εν προκειμένω επί τη βάση της αρχής της αντιπροσώπευσης (Prinzip stellvertretender Strafrechtspflege ή Stellvertretungsprinzip), όπως κατοχυρώνεται στο άρ. 7 γερμΠΚ (§7Ab.2 StGB), σύμφωνα με το οποίο «το γερμανικό ποινικό δίκαιο εφαρμόζεται επί ποινικών αδικημάτων που τελέστηκαν εκτός Γερμανίας όταν η πράξη τιμωρείται στο κράτος όπου τελέστηκε ή ο τόπος τέλεσης της πράξης δεν εμπίπτει σε καμία ποινική δικαιοδοσία και όταν ο δράστης ήταν αλλοδαπός κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών, εντοπίστηκε στην ημεδαπή και, μολονότι ο νόμος περί έκδοσης επιτρέπει την έκδοσή του βάσει του είδους της αξιόποινης πράξης, εντούτοις αυτός δεν εκδόθηκε λόγω μη υποβολής αίτησης έκδοσης εντός εύλογης προθεσμίας ή λόγω απόρριψης της αίτησης, ή επειδή η ίδια η έκδοση δεν δύναται να πραγματοποιηθεί» (μετάφραση της γράφουσας).

¹⁴⁴ Βλ. Κουκλουμπέρη Ν., ό.π., 117.

¹⁴⁵ Διακριτό είναι το ζήτημα του αν το Κράτος Μέλος ιθαγένειας καταστρατηγεί κατ' αυτόν τον τρόπο εμμέσως την απαγόρευση έκδοσης ημεδαπών, εφόσον αυτή προβλέπεται από το εθνικό του δίκαιο.

ατιμωρησίας, λέγεται¹⁴⁶, ότι αποτελεί υποχώρηση της προστασίας της νομολογίας Petruhhin και αποκαλύπτει ευκρινώς τα όρια της. Εάν, πράγματι, ο προστατευτικός χαρακτήρας της εν λόγω νομολογίας αποτελούσε πρωτογενή συνέπεια της ευρωπαϊκής ιθαγένειας η καταφυγή σε οποιοδήποτε μέσο πλύν της έκδοσης, στον βαθμό που αυτό θα διασφάλιζε την παραμονή του εκζητουμένου πολίτη της Ένωσης στην ενωσιακή έννομη τάξη θα είχε το προβάδισμα. Μάλιστα, προς αυτήν την κατεύθυνση, προτείνεται¹⁴⁷, η υιοθέτηση από όλα τα Κράτη Μέλη ενός πανευρωπαϊκώς ισχύοντος κανόνα *aut dedere aut iudicare*, επί τη βάση του οποίου θα μπορούσε να εγκαθιδρυθεί η ποινική δικαιοδοσία όλων των Κράτων Μελών για τις τελούμενες εκτός ΕΕ πράξεις των πολιτών της Ένωσης.

Ωστόσο, παρά την ελκυστικότητα της εν λόγω επιχειρηματολογίας και των εγγυήσεων προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων του εκζητουμένου που θεωρητικά παρέχει, οι πρακτικές συνέπειες μίας τέτοιας επιλογής αποτελούν σημαντικό ανασταλτικό παράγοντα μη υιοθέτησής της, τουλάχιστον επί του παρόντος.

2.7. Η εφαρμογή της νομολογίας Petruhhin σε πρακτικό επίπεδο

Σύμφωνα με το πόρισμα του 2020 της Κοινής Έκθεσης του Eurojust και του Ευρωπαϊκού Δικαστικού Δικτύου¹⁴⁸, στην συντριπτική πλειονότητα των υποθέσεων η διαδικασία διαβούλευσης που ενεργοποίησε το Κράτος Μέλος, προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση έκδοσης, δεν οδήγησε στη δίωξη του πολίτη της ΕΕ στο κράτος μέλος ιθαγένειάς μέσω της ενεργοποίησης του μηχανισμού ΕΕΣ, αλλά στην έκδοση του στο τρίτο εκζητούν Κράτος. Κατά τούτο, φαίνεται ότι το κεκτημένο Petruhhin, καίτοι έχει εμπεδωθεί ερμηνευτικά, όπως αποδεικνύεται από τα πλείονα σχετικά προδικαστικά ερωτήματα που λαμβάνει το ΔΕΕ, προσκρούει σε σημαντικές δυσχέρειες σε πρακτικό επίπεδο. Διαπιστώνεται, δηλαδή, ότι η διαδικασία διαβούλευσης τις περισσότερες φορές δεν καταλήγει στην έκδοση ΕΕΣ, ενώ κατ'αυτόν τον τρόπο καθυστερείται η διαδικασία της έκδοσης. Η αναποτελεσματικότητα αυτή αποβαίνει, όμως, εις βάρος της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων του εκζητουμένου.

Σε κάθε περίπτωση, η πραγματολογική αυτή παρατήρηση, δεν πρέπει να οδηγήσει επουδένι στην εγκατάλειψη της νομολογίας Petruhhin, αλλά αντιθέτως στον εντοπισμό και την αντιμετώπιση των αδυναμιών της. Οδοδείκτη της προσπάθειας αυτής θα πρέπει να αποτελέσει η ενίσχυση του προστατευτικού της χαρακτήρα υπό το φως της ερμηνείας του δικαιώματος του

---

¹⁴⁶ Ο.π..

¹⁴⁷ Βλ. *Κουκλουμπέρη Ν.*, ό.π., σελ. 118.

¹⁴⁸ Πόρισμα της Κοινής Έκθεσης του Eurojust και του Ευρωπαϊκού Δικαστικού Δικτύου σχετικά με την έκδοση πολιτών της ΕΕ σε τρίτες χώρες της 3.12.2020, 21, διαθέσιμο σε <https://www.eurojust.europa.eu/publication/joint-report-eurojust-and-ejn-extradition-eu-citizens-third-countries> · Βλ. *Κουκλουμπέρη Ν.*, ό.π., υποσημείωση 78, 128.

πολίτη της Ένωσης να δικάζεται εντός του ενωσιακού forum. Με άλλα λόγια, υπό το φως μίας ολιστικότερης ερμηνείας του άρ. 18 ΣΛΕΕ.

IV. Συμπεράσματα – Καταληκτικές Παρατηρήσεις

Μέσω της ανωτέρω καταγραφής και ανάλυσης της νομολογίας του ΔΕΕ στο σύνολό της, επιχειρήθηκε να αναδειχθεί ο πολυεπίπεδος εγγυητικός ρόλος των ενωσιακών θεμελιωδών δικαιωμάτων του εκζητουμένου εντός του μηχανισμού ΕΕΣ. Συγκεκριμένα, η προσβολή ορισμένων θεμελιωδών δικαιωμάτων, ήτοι του δικαιώματος απαγόρευσης απάνθρωπης και εξευτελιστικής μεταχείρισης (άρ. 4 ΧΘΔΕΕ) και του δικαιώματος σε δίκαιη δίκη (άρ. 47 ΧΘΔΕΕ) έχει εμπεδωθεί ερμηνευτικά ότι μπορεί, εφόσον πληρούνται συγκεκριμένες προϋποθέσεις, να θεμελιώσει λόγο άρνησης εκτέλεσης του ΕΕΣ. Παράλληλα, η υποχρέωση σεβασμού του δικαιώματος του εκζητουμένου να μην υφίσταται διακριτική μεταχείριση λόγω της ιθαγένειας του (άρ. 18 ΣΛΕΕ) έχει λειτουργήσει προς διπλή κατεύθυνση: αφενός προς την ερμηνευτική οριοθέτηση της προστατευτικής εμβέλειας του προβλεπομένου στο άρ. 4 παρ. 6 ΑπΠλ δυνητικού λόγου άρνησης εκτέλεσης ΕΕΣ κατά την μεταφορά του στο εσωτερικό δίκαιο, αφετέρου προς την ίδια την ποιοτική μετεξέλιξη του μηχανισμού ΕΕΣ με το νομολογιακό κεκτημένο Petruhhin.

Ενόψει των προκλήσεων του μέλλοντος, οι οποίες αναπόφευκτα θα δοκιμάσουν και πάλι τις ενδοσυστημικές ισορροπίες του μηχανισμού ΕΕΣ, τα θεμελιώδη δικαιώματα πρέπει να συνεχίσουν να διαδραματίζουν ρόλο καταλύτη στην νομολογιακή ερμηνεία του ενωσιακού δικαίου¹⁴⁹. Μόνο η έκφραση του κατοχυρωμένου ενωσιακού επιπέδου προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων και σε επίπεδο ενωσιακής ποινικής συνεργασίας μπορεί να δικαιώσει δικαιοκρατικά την αποτελεσματικότητα του μηχανισμού ΕΕΣ. Και εν τέλει να διασφαλίσει ότι το ποινικό δίκαιο μπορεί να παραμείνει μέτρο της ελευθερίας των Πολιτών¹⁵⁰, ακόμη και όταν έχει λάβει μία τόσο δυναμική διασυννοριακή διάσταση.

¹⁴⁹ Βλ. *Καϊάφα-Γκμπάντι Μ.*, ό.π., 167.

¹⁵⁰ Βλ. *Μανωλεδάκη Ι.*, Ποινικό Δίκαιο - Γενική Θεωρία, 2004,26 επ..

V. Βιβλιογραφία – Αρθρογραφία

1.Ελληνική

Αναγνωσταράς Γ., Κανέλλος Γ., Επισκόπηση ενωσιακής νομολογίας (Ιανουάριος-Μάρτιος 2022), *ΕυΔικ*, 1/2022, 37-51.

Αναγνωσταράς Γ., Κανέλλος Γ., Επισκόπηση ενωσιακής νομολογίας (Ιανουάριος-Μάρτιος 2023), *ΕυΔικ*, 1/2023, 50-59.

Αρβανίτης Δ., *ΕΕΕυρΔ* 4/2016, 482-485.

Βούλγαρης Δ., *Ειδικοί Ποινικοί Νόμοι: Ευρωπαϊκό Ένταλμα Σύλληψης I επιμ.: Παύλου, Σάμιου,* 2020.

Καϊάφα-Γκμπάντι Μ., Παπακυριάκου Θ., *Στοιχεία Ενωσιακού Ποινικού Δικαίου,* 2019.

Καϊάφα-Γκμπάντι Μ., *Νομολογία του ΔΕΕ και ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης: βασικές κατευθύνσεις και σύγχρονες τάσεις (Μέρος Β΄),* *ΠοινΔικ* 2019, 153-167.

Κουκλουμπέρη Ν., *Η ευρωπαϊκή ιθαγένεια ως κώλυμα έκδοσης σε τρίτα κράτη, The Art of Crime,* 11/2021, 99-128.

Μανωλεδάκης Ι., *Ποινικό Δίκαιο - Γενική Θεωρία,* 2004,

Μητσιοπούλου Σ., *ΔιΔικ* 2/2022, 344-345.

Παπακυριάκου Θ., *Ο Χώρος Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης: Προκλήσεις για το σύγχρονο κράτος δικαίου στο πεδίο της ποινικής καταστολής,* *ΠοινΔικ* 4/2023, 377-397.

Τζαννετής Α., *Η προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων του εκζητουμένου στην ενωσιακή ποινική συνεργασία,* 2020.

Του ίδιου, *Η εθνική (συνταγματική) ταυτότητα και η παραβίαση των θεμελιωδών δικαιωμάτων ωσλόγοι μη εκτέλεσης του Ευρωπαϊκού Εντάλματος Σύλληψης,* *ΠοινΧρ*2019, 321 επ.

Τόγιας Στ., *Ευρωπαϊκό Ένταλμα Σύλληψης και ΔΕΕ: Επίκαιρες νομολογιακές τάσεις, σε: Η Ποινική Δικονομία της Ευρωπαϊκής Ένωσης,* 2020.

Τσιτσιπά Ε., *ΕΕΕυρΔ* 1/2023, 71-77.

2. Ξενόγλωσση

Bárd P., van Ballegooij Wouter, *Judicial Independence as a Precondition for Mutual Trust,* *VerfBlog,* 2018/4/10, διαθέσιμο σε <https://verfassungsblog.de/judicial-independence-as-a-precondition-for-mutual-trust/>.

Di Franco E., Correia de Carvalho M., *Mutual Trust and EU Accession to the ECHR: Are We Over the Opinion 2/13 Hurdle?,* *European Papers,* Vol. 8, 2023, No 3, 1221-1233.

Grossio L., Margherita R., *The Ultimate (but not the Only) Remedy for Securing Fundamental Rights in the EAW System? Some Reflections on Puig Gordi and E. D. L.,* *European Papers* Vol. 8, 2023, No 2, 547-559.

Inghelbrecht F., *Avoiding the Elephant in the Room Once Again: CJEU Confirms and Specifies the Application of Restrictive Two-Step Test to European Arrest Warrants from Polan ,* *VerfBlog,*

2022/2/25, διαθέσιμο σε <https://verfassungsblog.de/avoiding-the-elephant-in-the-room-once-again/>.

Jaraczewski J., Gazing into the Abyss: The K 3/21 decision of the Polish Constitutional Tribunal, VerfBlog, 2021/10/12, διαθέσιμο σε <https://verfassungsblog.de/gazing-into-the-abyss/>.

Satzger H., Mutual Recognition in Times of Crisis - Mutual Recognition in Crisis? An Analysis of the New Jurisprudence on the European Arrest Warrant, EuCLR 2018, 317 επ..

Symeonidou-Kastanidou E., Fundamental Rights Concerns Regarding the European Arrest Warrant, EuCLR, Vol. 1/ 2022, 22-34.

Της ίδιας, Research Brief Stream (Strengthening Act in the European Criminal Justice Area through mutual recognition and the Streamlined Application of European Arrest Warrant) for Greece 2020.

Wahl T., CJEU: Refusal of EAW in Case of Fair Trial Infringements Possible as Exception, eucrim 2/2018, 104-105.

Του ίδιου, Refusal of European Arrest Warrants Due to Fair Trial Infringement, Review of the CJEU's Judgment in "LM" by National Courts in Europe, eucrim 4/2020, 321-330.

Του ίδιου, CJEU: No Carte Blanche to Refuse EAWs from Poland, eucrim Issue 1/2022, 33-34.

Του ίδιου, CJEU Upholds Restrictive Fundamental Rights Jurisprudence on the EAW in Catalan Surrender Cases, eucrim, Issue 1/2023, 41-43.

Του ίδιου, ECJ: EAW Requires Equal Treatment of Third-Country Nationals, 2.10.2023, eucrim, διαθέσιμο σε <https://eucrim.eu/news/ecj-eaw-requires-equal-treatment-of-third-country-nationals/>

Zimmerman F., Concerns Regarding the Rule of Law as a Ground for Non-execution of the European Arrest Warrant: Suggestions for a Reform, EuCLR, Vol.12, 1/2022, 5-25.

3. Νομολογία

ΔΕΕ

ΔΕΕ, απόφαση της 5.04.2016, υπόθ. Aranyosi (C-404/15) και υπόθ. Căldăraru (C-659/15 PPU) συνεκδικασθείσες

ΔΕΕ, απόφαση της 29.01.2013 υπόθ. Radu (C-396/11).

ΔΕΕ, απόφαση της 26.02.2013 υπόθ. Melloni (C-399/11).

ΔΕΕ, απόφαση της 15.10.2019, υπόθ. Dorobantu (C-128/18).

ΔΕΕ, απόφαση της 25.07.2018, υπόθ. LM (C-216/18 PPU).

ΔΕΕ, απόφαση της 27.02.2018, υπόθ. ASJP (C-64/16).

ΔΕΕ, απόφαση της 24.06.2019 Τμήμα Μείζονος Συνθέσεως, Επιτροπή κατά Πολωνίας I (C-192/18).

ΔΕΕ, απόφαση της 5.11.2019 Τμήμα Μείζονος Συνθέσεως, Επιτροπή κατά Πολωνίας II (C-192/18).

ΔΕΕ, απόφαση της 17.12.2020, υπόθεση LP, C-354/20 PPU (L) και C-412/20 PPU (P), συνεκδικασθείσες.

ΔΕΕ, απόφαση της 22.02.2022 Τμήμα Μείζονος Συνθέσεως, υποθ. X&Y (C 562/21 PPU και C 563/21 PPU), συνεκδικασθείσες.

ΔΕΕ, Απόφαση της 31.01.2023 Τμήμα Μείζονος Συνθέσεως, υπόθεση Puig Gordi (C-158/21).

ΔΕΚ, απόφαση της 17.07.2008, υποθ. Kozłowski (C-66/08).

ΔΕΚ, απόφαση της 6.10.2010, υποθ. Wolzenburg (C-123/08).

ΔΕΕ, απόφαση της 5.09.2012, υπόθ. Lopes da Silva Jorge (C-42/11).

ΔΕΕ, απόφαση της 6.06.2023, Τμήμα Μείζονος Συνθέσεως, υπόθ. O.G.(C-700/21)

ΔΕΕ, απόφαση της 6.12.2016 Τμήμα Μείζονος Συνθέσεως, υπόθ. Petruhhin (C-182/15).

ΔΕΕ, διάταξη της 6.09.2017, υπόθ. Schothöffer & Steiner (C-473/15).

ΔΕΕ, απόφαση της 10.04.2018 Τμήμα Μείζονος Συνθέσεως, υπόθ. Piscioti (C-191/16).

ΔΕΕ, απόφαση της 13.11.2018 Τμήμα Μείζονος Συνθέσεως, υπόθ. Raugėvicius (C-247/17).

ΔΕΕ, απόφαση της 2.04.2020 Τμήμα Μείζονος Συνθέσεως, υπόθ. I.N. (C-897/19).

ΔΕΕ, απόφαση της 17.12.2020, υπόθ. BY (C-398/19).

ΕΛΛΑ

ΕΔΔΑ, Othman κατά Ηνωμένου Βασιλείου της 17.01.2012.

ΕΔΔΑ, Stapleton κατά Ιρλανδίας της 4.05.2010.

Εθνικών Δικαστηρίων Κρατών Μελών

BVerG-2BvR 1347/08.

OLG Karlsruhe 1. StrS της 17.02.2020 (Ausl 301 AR 156/19).

Irish High Court, judgement of 12 March 2018, the Minister of Justice and Equality v. Artur Celmer, no 2017, EXT 291.

High Court of Ireland, Judgement of 19.11.2018, 19.11.[2018] IEHC 639.

UK, High Court of Justice of England and Wales, extradition proceedings of Lis, Lange and Chmielewski, [2018] EWHC 2848 (Admin), 31 October 2018, application of the ECJ judgment in C-216/18, Celmer.

Rechtbank Amsterdam της 17.01.2021, ECLI:NL:RBAMS:2021:179.

Rechtbank Amsterdam της 21.02.2021, ECLI:NL:RBAMS:2021:420.

Συνταγματικό Δικαστήριο της Πολωνίας, απόφαση K3/21 της 7^{ης} Οκτωβρίου του 2021, διαθέσιμη στην αγγλική σε <https://trybunal.gov.pl/en/hearings/judgments/art/11662-ocena-zgodnosci-z-konstytucja-rp-wybranych-przepisow-traktatu-o-unii-europejskiej>.

4.Διάφορα

Γνωμοδότηση 2/13 της 18.12.2014 του ΔΕΕ για την προσχώρηση της ΕΕ στην ΕΣΔΑ.

Γνωμοδότηση Νο. 6/2019 για την Ισπανία της Ομάδας Εργασίας του Ο.Η.Ε. για την Αυθαίρετη Κράτηση, η οποία αφορά στους Jordi Cuixart I Navarro, Jordi Sánchez I Picanyol and Oriol Junqueras I Vies διαθέσιμη σε: https://ap.ohchr.org/documents/dpage_e.aspx?m=117.

Δελτίο τύπου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 6.05.2024, διαθέσιμο σε https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_24_2461.

Έκθεση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο σχετικά με την εφαρμογή της απόφασης-πλαίσου του Συμβουλίου, της 13ης Ιουνίου 2002, για το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης και τις διαδικασίες παράδοσης μεταξύ των κρατών μελών 2.7.2020: COM/2020/270 final.

Πρόταση της Επιτροπής της 19.09.2001 για την ΑπΠΛΕΕΣ COM(2001) 522 τελικό, 2001/0215 (CNS), διαθέσιμη σε: <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2001/EL/>.

Πόρισμα της Κοινής Έκθεσης του Eurojust και του Ευρωπαϊκού Δικαστικού Δικτύου σχετικά με την έκδοση πολιτών της ΕΕ σε τρίτες χώρες της 3.12.2020, 21, διαθέσιμο σε <https://www.eurojust.europa.eu/publication/joint-report-eurojust-and-ejn-extradition-eu-citizens-third-countries>.

Συμπεράσματα του Συμβουλίου «Το Ευρωπαϊκό Ένταλμα Σύλληψης και η διαδικασία παράδοσης– σύγχρονες προκλήσεις» (2020/C 419/09), OJ C 419 /4.12.2020.